

Hyvinvointisuunnitelma 2022, tilinpäätösarviointi

Lapset ja lapsiperheet. Jokaisella lapsella on lähtökohdistaan riippumatta tasavertainen mahdollisuus hyvään ja mielekkääseen elämään ja arkeen.

Kasvu, oppiminen ja kasvuyhteisöt

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Lapsella on yksilöllisiä tarpeita tukeva laadukas koulutus ja varhaiskasvatus.	Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan	Perhepalvelut tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa lapsikohtaisissa tilanteissa.	Toimintamalli käytössä.
Lapsen oppimiseen ja kehitykseen vaikuttavat tarpeet tunnistetaan riittävän varhain.	Lapset puheeksi -toimintamallia tarjotaan esioppilaiden huoltajille varhaiskasvatuksessa.	Lapset puheeksi -keskustelu toissynnyttäjille raskausaikana ja 2-vuotis terveystarkastuksessa.	Toteutunut asiasisältönä, mutta ei aina Lapset puheeksi –nimityksen alla.
	Perhekeskustoiminta tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Oulunkaaren ja kuntien yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa toimenpiteitä ja vastuutahoja.	Tiivis yhteistyö perhekeskuksen työntekijöiden/ verkoston kanssa: sivistysosasto, hyvinvointiosasto, perhepalvelut Perhekeskustoiminta on moniammatillista lapsen kasvua tukevaa ja verkostomaista toimintaa.	Lähde-hankkeen toimesta Palvelumuotoilu Palo järjesti ensimmäisen yhteisen työpajan kesäkuussa. Kehittäminen jatkuu lomien jälkeen
	Koululahuttomuuteen liittyvät syyt tunnistetaan riittävän varhain.	Oppilashuoltosuunnitelman (varhaiskasvatus, yhtenäiskoulu) mukaisen yksilöllisen oppilashuoltoasian vireillepano sekä koulutusta tukevista toimenpiteistä sopiminen. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee monialaista yhteistyötä lapsen ja perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi. Koulu: Huolehditaan, että kouluilla on riittävä resurssi oppilashuoltoon ja pidetään kaikki suunnitelmat ajan	Psykologi puuttuu tällä hetkellä, muuten resurssi kunnossa ja suunnitelmat ajan tasalla.

	Ennaltaehkäisevä oppilashuoltotyö on monialaista ja poikkihallinnollista sekä tukee lasta yksilöllisesti.	tasalla. Tehdään yhteistyötä hyvinvointiosaston ja sosiaalitoimen kanssa ja yhteistyötä syvennetään sekä parannetaan entisestään. Oppilashuollossa mukana oleville järjestetään mahdollisuus koulutukseen ja lisätiedon hankkimiseen. Perhepalvelut tekee yhteistyötä koulun ja oppilashuollon kanssa ja yhteistyötä kehitetään. Laaditaan oppilaskohtaisia toimintasuunnitelmia lasten hyvinvoinnin edistämiseksi.	
	Lapset tuen polku selkeä kokonaisuus sekä toimii palveluohjauksen työvälineenä.	Hyvinvointiosasto osaltaan toteuttaa yhteistyössä viestinnän asiantuntijan kanssa tuen polkujen näkyväksi tekemisen nettisivuilla. Perhepalveluiden oma lapsen tuen polku on käytössä. Yhteydenottoihin ja ilmoituksiin vastataan nopeasti ja tukitoimia tarjotaan. Kaikkiin tilanteisiin pyritään löytämään lasta parhaiten tukevat ja lapsen edun mukaiset ratkaisut.	Ei ole vielä toteutunut
	Perhe- ja sosiaalipalvelujen seudulliseen ohjaus- ja neuvontanumeroon yhteydenotto toimii matalalla kynnyksellä.	Palveluohjaus toimii osana perhepalveluja. Ohjataan ja kannustetaan yhteydenottoihin matalalla kynnyksellä. Palveluohjauksessa puheluita vastaanottavat sosiaalihuollon ammattilaiset. Neuvoja ja apua voi	

		tiedustella monenlaisissa kysymyksissä. Seudullinen palveluohjausnumero on varhaiskasvatuksen henkilöstöllä tiedossa. Sivistys- ja hyvinvointiosasto omalta osaltaan lisää tietoisuutta ohjaus- ja palvelunumerosta ja kannustaa matalan kynnyksen yhteydenottoon.	Nuorisopalveluissa tiedotettu palveluohjausnumerosta. Nuorisopalvelut ja sosiaalityö tiivistää yhteistyötä.
Koulukiusaaminen vähenee ja lasten turvallisuuden tunne lisääntyy.	KiPu-ohjelma on käytössä, Vaalan oma koulukiusaamisen vastainen ohjelma.	KiPu-ohjelman käyttöä jatketaan, nimetään vuosittain vastuupettajat. Ohjelman toimivuudesta kerätään palautetta ja sitä kehitetään palautteen mukaan. Perhepalvelut tekevät yhteistyötä koulun kanssa koulukiusaamisen ehkäisemiseksi oppilaskohtaisissa tilanteissa. Aikuisten fiksu somekäyttäytyminen esimerkkinä lapsille	Toimintamalli käytössä ja vastuupettajat nimetty.
Lasten ja lapsiperheiden kotiseututietoisuus ja -kulttuuri lisääntyy ja vahvistuu.	Kotiseututietoisuuden ja -kulttuurin vahvistaminen (museovierailut, teemapäivät, kotiseutuhistoriaa valottavat esitelmät ja tapahtumat, kotiseuturetket yms.) yhteistyössä Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistyksen kanssa.	Kotiseututietoisuuden ja -kulttuurin vahvistamiseksi Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys järjestää tänä vuonna kotiseuturetken yhdessä muiden yhdistysten kanssa.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: ei ole vielä toteutunut

		Sivistysosasto: Mahdollistetaan kotiseutuun tutustumismatkat ja -retket kustantamalla linja-autokyydit. Ollaan mukana suunnittelemassa teemapäiviä ja -tapahtumia. Hyvinvointiosasto: Kotiseututietoisuutta lisätään järjestämällä mm. ohjattuja retkiä vaalalaisiin eri kohteisiin. Kulttuurihistoriaan ja perinteisiin pohjautuvat tapahtumat ja erilaiset työpajat. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen matalan kynnyksen periaatteella. Satu- ja tarinatyöpajat ja retket, jotka pohjautuvat paikallisuuteen. Vahvistetaan käsityöperinteitä ja kädentaitoja työpajoissa. Erilaiset taide- ja kulttuurityöpajat. Kaikissa toiminnoissa näkyy vahvasti luonto ja paikallisuus. Vaalan Kulttuuriklubi ry järjestää tulevana kesänä ja syksynä erilaisia työpajoja ja teemapäiviä. Ohjatut retket, tapahtumat ja ympäristötaidetuokiot luonnossa, eri kohteissa Vaalan kunnassa. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma kesällä.	Toteutetaan lukuvuoden aikana. Kesän toimintoja on toteutettu Vaalan eri kohteissa. Mopo/pyöräsuunnistuksen kohteet valittu kotiseututietoutta lisäämään. Vaalan Kulttuuriklubi ry: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen on toteutunut Oulujärven Merirosvot- tapahtuman, FestiVaala-viikon Veturitallin aarrejahdin, Lumotun Hallan Maan tutustumispäivän ja Lavanrannan aarrejahdin myötä. Näissä toiminnoissa toteutetaan vahvaa paikallishistoriaa ja lähiliikuntapaikkojen hyödyntämistä koko perheen yhteisen toiminnan ja liikunnan lisäämiseksi. Työpajatoiminta on suunniteltu ja toteutuu syksyn aikana. Ohjatut retket ja tuokiot on aloitettu Lumotun Hallan Maassa ja jatkuvat syksyn aikana.
--	--	---	---

		Lapsi- ja nuorisokuoro voi olla kuoroesityksiä pitämässä museolla olevissa esityksissä.	
--	--	---	--

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Vanhempia ja/ tai huoltajia autetaan ja tuetaan lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä ja perheen vuorovaikutuksessa riittävän varhain	Lapsen ja lapsiperheen tuen polku tekee näkyväksi eri vanhemmuuteen liittyvissä huolenaiheissa toiminnot ja palvelut.		Ei ole vielä toteutunut
	Vanhempainkoulua tarjotaan ja vertaistukiryhmien toimintaa kehitetään.		Oulunkaari Perheille tarjottu perhepalveluissa Ihmeelliset vuodet vanhempainkoulua Varhaiskasvatus
Kenenkään ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä Jokainen lapsi on arvokas omana itsenään	Lapsen yksinäisyyden tunnetta lievitetään ja itsetuntoa vahvistetaan.	Hyvinvointiosasto järjestää erilaisia kerhoja/tapahtumia/nuorteniltoja. Kohdataan ja kuullaan lapsia ja nuoria. Keskitytään hyvään ja tuetaan lapsen vahvuuksia.	Nuorteniltoja toteutettu säännöllisesti tilojen löydyttyä. Lapsille ja nuorille on tarjottu myös läpi kesän erilaisia kerhoja ja tapahtumia.
Elämänmuutoksissa ja kriiseissä palveluohjaus, tuki ja auttaminen on toimivaa	Lapsen tuen polku sekä perhekeskustoiminta tukee vanhemmuutta sekä lapsen kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Oulunkaaren ja kuntien yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa toimenpiteitä ja vastuutahoja.	Perhetyöntekijä tukee työssään lapsia ja perheitä sekä vanhemmuutta Varhaiseen vuorovaikutukseen kiinnitetään huomiota raskausaikana ja vauvan synnyttyä. Voimavaralomakkeiden käyttö laajoissa terveystarkastuksissa raskausaikana sekä vauvan 4 kk:n tarkastuksessa. Vanhempien mielialalomakkeiden käyttö raskausaikana ja jälkitarkastuksessa.	Toteutuvat neuvolakäynneillä.

		Kaikilla neuvolakäynneillä huomioidaan perheiden jaksaminen. Laaja yhteistyöverkosto tarvittaessa otetaan mukaan terveystarkastuksessa ilmenneiden huolien/ haavoittuvuuksien yhteydessä. Perheiden parhaaksi verkoston yhdistykset tukevat toimintaa ja osallistuvat resurssien ja omien tavoitteidensa mukaisesti	
--	--	---	--

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Lapsi opetetaan pitämään huolta elinympäristöstään.	Lapsi kunnioittaa luontoa ja sen moninaisuutta. Ympäristön kunnioittaminen näkyy arjen toiminnoissa. (koti, koulu, vapaa-aika) esimerkiksi koulun keväinen ympäristön siivouspäivä, jätteiden lajittelun opastus.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: ympäristön ja menneisyyden kunnioitus. Perhetyöntekijä perhetyössä ohjaa lapsia kunnioittamaan luontoa ja ympäristöä. Hyvinvointiosasto: Järjestetään roskakävely. Nuorisotiloilla lajitellaan ja kierrätetään roskat. Luonto mukana kaikessa tekemisessä. Lapsia ja nuoria viedään luontoon mm. ohjatuilla retkillä vaalalaisiin eri kohteisiin. Sivistysosasto: Lähes kaikki näiden tavoitteiden toimenpiteet ovat koulun arkea ja arkista toimintaa. Autetaan tiedottamisessa. Osallistetaan lapsia toimintaan ja suunnitteluun. Perhepalvelut: huomioidaa perhetyössä aina kun mahdollista	Roskakävely järjestettiin toukokuussa. Nuorisotiloilla kierrätetään säännöllisesti. Tapahtumia järjestetty luonto huomioiden ja luontokohteissa. Opastetut retket on aloitettu ja jatkuvat syksyn aikana. Retkien aikana toteutetaan ympäristötaiteen tekemistä ja käydään läpi jokamiehen oikeuksia.

		Terveysmetsä- opastetut retket luonnossa, tutustutaan luontoon virallisen terveystieteiden oppaan johdolla. Ohjatut retket, jotka pohjautuvat kansanperinteeseen, tavat, uskomukset ja tarinat. Tehdään ympäristötaidetta luonnonmateriaaleista, opitaan jokamiehen oikeuksista. Jouko Roivainen: lupaan osallistua edelleenkin useisiin tapahtumiin, joissa esim. liikunnan ja yhteisen tekemisen kautta luonto tulee voimaannuttavalla tavalla mukaan. Joku konsti pitää löytää myös vanhempien aktivoimiseksi - lasten osallistuminen on enimmäkseen kiinni vanhempien mukana olost.	
Kunnan kiinteistöt ovat lapselle turvallisia ja inspiroivia	Lasten ja nuorten toimintatilat ovat myös sisäilmaltaan turvallisia.	Tekninen osasto: sisäilmajoryssä säännöllinen seuranta ja toimenpiteiden miettiminen Sivistysosasto: Lähes kaikki näiden tavoitteiden toimenpiteet ovat koulun arkea ja arkista toimintaa. Autetaan tiedottamisessa. Osallistetaan lapsia toimintaan ja suunnitteluun.	Sisäilmajory kokoontunut säännöllisesti ja antaa toimenpidesuosituksia. Seurantajärjestelmät sisäilman laadun seurantaan käytössä eri kohteisiin
	Kiinteistöt mahdollistavat lasten luovaa toimintaa ja he saavat osallistua kiinteistöjen suunnitteluun. Tilat ovat lasten ja nuorten näköisiä.	Kunta olemme me -hanke osallistaa lapsia ja nuoria väistötilojen suunnitteluun. Lapset ja nuoret ovat mukana tilojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Tiloissa mahdollistetaan tilaa luovuudelle. Nuorisotiloilla mm. mahdollisuus ompeluun, ruoanlaittoon, taiteeseen jne. Sivistysosasto:	Lapset ja nuoret ovat saaneet osallistua suunnitteluun ja maalaustalkoisiin. Järjestivät tiloille myös nimikilpailun.

		Lähes kaikki näiden tavoitteiden toimenpiteet ovat koulun arkea ja arkista toimintaa. Autetaan tiedottamisessa. Osallistetaan lapsia toimintaan ja suunnitteluun.	Toteutuu.
	Aikuiset tukevat lasten turvallisuuden tunnetta omalla toiminnallaan.	Uudet tilat ovat turvalliset ja puhtaat. Perhepalvelut: huomioidaan perhepalveluissa aina kun mahdollista Neuvola: Kotien turvallisuus huomioidaan kotikäynneillä ja eri ikäisten terveystarkastusten yhteydessä ikätaso huomioiden. Sivistysosasto: Lähes kaikki näiden tavoitteiden toimenpiteet ovat koulun arkea ja arkista toimintaa. Autetaan tiedottamisessa. Osallistetaan lapsia toimintaan ja suunnitteluun.	Tekninen osasto on käynyt neuvotteluita kiinteistön (Vanu) omistajan kanssa sisäilman parantamisesta. Seuranta systeemaattisesti mahdollisista oireista.
Monipuoliset ulkoilu- ja leikkialueet edistävät lapsen luovuutta, terveyttä ja hyvinvointia sekä ovat lapselle turvallisia.	Lapset osallistuvat alueiden ja sen käytön suunnitteluun	Tekninen osasto: seurataan suunnitellusti leikkipuistojen turvallisuutta ja kuntoa. Kunta olemme me -hankeen luovakunta työpajat tuottavat sisältöä Esteetön Vaala hankkeelle. Sahanrannasta tulossa esteetön uimaranta. Sivistysosasto: Lähes kaikki näiden tavoitteiden toimenpiteet ovat koulun arkea ja arkista toimintaa. Autetaan tiedottamisessa. Osallistetaan lapsia toimintaan ja suunnitteluun.	Turvattomia puistoja poistettu käytöstä. Luova kunta esteettömyys työpaja toteutunut, työskentely jatkuu lomien jälkeen. Esteetön Sahanranta esiselvityshankkeelle saatu rahoitusta
	Järjestetään koko perheen luontoretkeä ja tapahtumia luonnossa.		Järjestetty.

Tie- ja katualueet ovat turvallisia lapselle	Auraus, hiekotus ja valaistus ovat hoidettu. Edistetään kaikin tavoin poikkihallinnollisesti lapsen turvallista koulutietä/ kodin rooli ja kunnan rooli infran kehittämisessä nostetaan keskiöön	Tekninen osasto: liikenneturvallisuustyöryhmässä jäsenenä, yhteistyössä turvallisuuden edistäminen Katujen pinnoitusta jatketaan: sorateistä asfalttiteitä. Sivistysosasto: Lähes kaikki näiden tavoitteiden toimenpiteet ovat koulun arkea ja arkista toimintaa. Autetaan tiedottamisessa. Osallistetaan lapsia toimintaan ja suunnitteluun.	Asfaltointi tehtiin elokuussa. Osallistuttiin liikenneturvallisuustyöryhmän kokouksiin
Lapsi omaksuu säännöllisen liikkumisen ja terveellisen elämisen mallin	Lasta kannustetaan liikkumaan koulumatkat ja muut arkiset matkat lihasvoimalla.	Tekninen osasto: pyörateiden/ kevyenliikenteen väylien infra: Vuolijoentien varren levennys, vankilalle menevän kevyen liikenteen väylän viimeistely Hyvinvointiosaston kampanjat Perhepalvelut: huomioidaan perhetyössä aina kun mahdollista	Vankilan kevyenliikenteen väylän viimeistely elokuussa. Vuolijoentien tien levennystä ei ole vielä tehty –ELY luvannut hoitaa Koulumatkaliikunta kampanjat toteutuksessa syksyllä. Liikenneturvallisuus kampanjoita toteutettu nuorisopalveluissa.
	Luontoliikunta osana perheiden yhteistä tekemistä. Perheillä on riittävä tietoa ja taitoa edistää vähäpäästöistä liikkumista ja elämistä.	Hyvinvointiosasto: Järjestetään koko perheen luontoretkeä ja tapahtumia luonnossa.	Järjestetty mm. Kalastusiltoja, nuotioiltoja ja muuta luonnossa tapahtuvaa toimintaa.

	Lapsi voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa		
	Lapselle tarjotaan puitteet ja mahdollisuus luovaan tekemiseen, ei tehdä valmiiksi vaan annetaan tilaa luovuudelle.	Perhepalvelut: Lapset saavat olla luovia ja tehdä itse, ei tehdä liikaa valmiiksi esim askarteluissa.	
	Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia tasavertaisesti nauttia taiteesta ja kulttuurista.	Hyvinvointiosasto: Järjestetään lasten ja nuorten kulttuuriin sopivia tapahtumia ja toimintoja. Lanit, TikTok- tanssitunnit jne.	Kesällä tarjottu lasten ja nuorten toiveiden mukaista kulttuuritoimintaa. Toiveita huomioidaan nuorisopalveluissa vuoden aikana.
	Osallistetaan lapset määrittelemään itse heille sopiva kulttuurihyvinvointi	Hyvinvointiosasto: Selvitetään lasten ja nuorten toiveita. Sähköinen kysely.	
	Lasten ja nuorten tekemä taide tuodaan osaksi kuntalaisten arkea.		
	Selvitetään FestiVaala- ja Valentin Vaala -konseptin laajentamista myös lasten ja nuorten festivaaliksi	Brandstein oy, hyvinvointiosasto: suunnitellaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa sisältöä tapahtumaan.	FestiVaala –viikolle on ollut lapsille ja nuorille suunnattuja esityksiä sekä toimintaa Vaaan Kulttuuriklubi ry järjesti FestiVaala-viikon Veturitallin Aarrehahdin, jonka yhteydessä tehtiin myös yhteisötaidetta , joka on esillä edelleen.

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Jokaisella lapsella on vähintään yksi mielekäs harrastus	Harrastamisen Suomen malli tukee lapsen harrastamista ja uusien lajeihin tutustumista.	Koulu tarjoaa kerhoja. (Vaikka harrastamisen Suomen mallia ei olisikaan)	Kerhot ovat käynnissä.
	Harrasteseteli / Harrastekummit koulutetaan nuoria alakouluikäisten harrastekummeiksi	Vaalan Kulttuuriklubi ry tarjoaa kesän ja syksyn aikana erilaisia tilaisuuksia, työpajoja ja retkiä Veneheitossa.	Työpajoja on suunniteltu, toteutettiin syksyn aikana.
	Eri harrastamisen mahdollisuudet ovat näkyvillä nettisivuilla.		Nettisivuja ei saatu vielä vuoden 2022 loppuun mennessä
	Jokaisella lapsella on mahdollisuus harrastamiseen huolimatta asuinpaikasta tai taloudellisesta tilanteesta	Hyvinvointiosaston taloudellisen hyvinvoinnin edistämisen hankkeessa huomioidaan mikäli rahoituskriteerit mahdollistavat. Perhepalvelut: lapselle pyritään etsimään harrastusmahdollisuuksia, myös sivukyliltä.	Hankesuunnitelma tehty (HOP), hankehakemus jätettiin elokuun lopussa rahoittajalle
Lapsi voi nauttia omasta, itselleni tärkeästä kulttuurista	Kulttuurihyvinvointi tukee lapsen koulunkäyntiä ja vapaa-aikaa.	Hyvinvointiosasto: aloitetaan kulttuurinuokkaritoiminta Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: lapsilta (alle 12 v) ei peritä museon pääsymaksuja, muilta lapsilta 1 ja aikuisilta maksu 2 /käynti Voi varata myös omalle ryhmälle esittelyajan Kotiseutumuseoon Perhepalvelut osaltaan edistää lasten ja perheiden kulttuuripalveluiden saavutettavuutta	Kulttuurinuokkaritoimintaa kehitetään syksyn aikana. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys: osittain toteutunut

		Vaalan Kulttuuriklubi ry tarjoaa erilaisia kulttuurihyvinvointityöpajoja ja tapahtumia, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä yhteisö- ja ympäristötaiteen avulla, sekä varmistaa saatavuutta ja saavutettavuutta sivukylällä ja mahdollisuuksien mukaan koko kunnan alueella. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma tarjoaa taide- ja kulttuuritoimintaa ja on kuntarajat ylittävää. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma räätälöidään myös erityisryhmien omaksi päiväksi ja parannetaan kulttuuripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisryhmille.	Yhteisötaidetta on tehty Veturitallin Aarrejahdin yhteydessä. Syksyn aikana järjestettävien työpajojen sisältöön liittyy myös yhteisö- ja ympäristötaide. Oulujärven Merirosvot- tapahtumat ovat toteutuneet.
Lapsella on mahdollisuus laadukkaaseen vapaa-aikaan	Lapsen ja perheen yhteistä aikaa tuetaan erilaisilla vapaa-ajan toiminnoilla	Hyvinvointiosasto: Järjestetään koko perheen tapahtumia. Jatketaan yhteistyötä Verty- hankkeen kanssa. Kartoitetaan perheiden toiveita mm. loma-ajoille. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y. tarjoaa perheille ringi-iltoja (vertaistuki-iltoja), retkiä ja mukaan voi tulla myös Kohtaa mut -kahvilatoimintaan. Jouko Roivainen: Jos on tarvetta esim. kerhojen valvontaan vaikkapa tilapäisesti, olen valmis antamaan pienen panoksen siihen. Perhepalvelut osaltaan edistää lasten ja perheiden vapaa-ajan palveluiden saavutettavuutta Järjestetään koko perheen nuotio- ja teemailtoja.	Verty- hanke yhteistyökumppanina perheille suunnatuissa tapahtumissa. Loma-ajoilla tarjottu toiveiden mukaista toimintaa. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toteutunut, toiminta jatkuu syksyllä Järjestetty useampi nuotioilta perheille, sekä nuorille.
Digihyvinvointi tukee lapsen kasvua ja on tasapainoinen osa elämää.	Edistetään lapsen someturvataitoja ja digitaitoja	Hyvinvointiosasto, digihyvinvoinnin edistäminen osaksi nuorisotyötä	Nuorisohjaajan saatiin rekrytoitua syksyllä

		Sivistysosasto: Kuuluu koulun oppisisältöihin monin osin. Perhepalvelut osaltaan edistää lasten ja perheiden digihyvintointia Neuvola: raskausajan perhevalmennuksissa ja lasten terveystarkastusten yhteydessä keskustellaan digitaaloista.	Toteutunut, syytä lisätä.
--	--	---	---------------------------

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Vanhemmat toimivat niin, että lapsi tuntee olevansa arvokas ja hyväksytty, hänen itsetuntonsa vahvistuu.	Eri toimijat tunnistavat lapsen mielen hyvinvoinnin ja fyysisen terveyden haasteita mahdollisimman varhain -> tuen polku tekee näkyväksi.	Hyvinvointiosasto: Kouluttaudutaan tunnistamaan esimerkiksi mielenterveyden haasteita.	
	Tiivis yhteistyö varhaiskasvatuksen/koulun ja perheiden välillä	Koulu pitää yhteyttä perheisiin käytännössä päivittäin eri keinoin ja viestimien.	Toteutuu.
	Kaveritaitojen opettaminen, yksinäisyyteen puuttuminen varhaisessa vaiheessa	Koulun normaalia toimintaa. Hyvinvointiosasto: etsitään keinoja nuorisotyössä vaikuttaa koettuun yksinäisyyteen	Tarjotaan erilaista pienryhmätoimintaa syksyn aikana.
	Ryhmäyttäminen (myös aina kun ryhmään/luokkaan tulee uusi oppilas) , me-henki, koko kylä kasvattaa-hengen luominen	Hyvinvointiosasto: Järjestetään ryhmäytymispäiviä. Koulun normaalia toimintaa. Lukion 1. vsk:lle ryhmäytymismatka.	Ryhmäytymispäivät järjestetään.

	Tunnetaitojen opettaminen ja niihin huomion kiinnittäminen jo pienestä asti	Perhepalvelut, neuvola: varhaisen vuorovaikutuksen tärkeyden esille tuominen raskausaikana ja lapsen terveystarkastusten yhteydessä lapsen kannustamisen ja kiittämisen muistuttaminen.	
		Vaalan Kulttuuriklubi ry voi järjestää erilaisia ryhmäytymispäiviä pienestä maksusta.	
	Erilaisuuden ja yksilöllisyyden arvostaminen	Kuuluu koulun oppisisältöihin.	
		Kuuluu Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.:n toimintaperiaatteisiin.	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toteutunut
		Vaalan Kulttuuriklubi ry järjestää erityisryhmien tapahtumia ja edistää tasavertaisuutta.	Vaalan Kulttuuriklubi ry on toteutunut ja jatkuu syksyn aikana.
Vanhemmat tukevat, että lapsi löytää omat vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa	Kaikilla tulisi olla elämässään vähintään yksi turvallinen aikuinen: aikuisten herkkäkorvaisuuden vahvistaminen	Hyvinvointiosasto: Toimitaan perusnuorisotyössä turvallisena aikuisena.	Nuortenilloissa paikalla koulutetut aikuiset. Jalkauduttu koulunpäättäjäisissä nuorten keskuuteen.
	Vanhempainkoulu Vanhempainillat	Ihmeelliset vuodet -vanhempainkoulut Vanhempainiltoja järjestetään joko koko koulun yhteisinä tai luokkakokohtaisina.	Ihmeelliset vuodet vanhempainkoulu alkaa Lokakuussa 2022

	Lapsi- ja nuorisotyö, harrastusmahdollisuudet, leikkikaverin löytäminen myös vapaa-ajalla	Hyvinvointiosasto: Kokeillaan uusia erilaisia toimintamalleja tavoittaen lapsia ja nuoria. Esimerkiksi liikuntanuokkari/kulttuurinuokkari.	Liikuntanuokkarikokeilu Vaalan Fysioterapian kanssa toteutettiin alakoululaisilla (2ryhmää) ja yläkoululaisilla. Liikunnanohjaaja järjestänyt kesän aikana lapsille useampia liikunnallisia palveluita ja viikoittaisia liikuntakerhoja. Kesän aikana järjestettyjä liikuntamuotoja mm. Uimakoulut, yleisurheilu, voimistelu, palloilu, matalan kynnyksen liikuntakerhot. Yläkoululaisten liikuntanuokkari – kokeillaan syksyllä erilaisena toimintana/kehitetään markkinointia.
	Lapsen/koko perheen tilanteen huomiointi aina, kun perheen aikuinen tulee johonkin palveluun.	Perhepalvelut: Huomioidaan koko perheen tarpeet vaikka palveluiden parissa olisikin vain esim. perheen äiti.	

Elintavat ja terveyskäyttäytyminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Lapsi omaksuu terveelliset elintavat	Joukkoruokailu tukee lapsen terveellisten elintapojen omaksumista. Nuorisotyössä tarjoillaan terveellistä ruokaa ja välipalaa	Koulussa opetettava asia, päivittäistä toimintaa. Nuortenilloissa tarjotaan terveellistä kotiruokaa.	Juteltaisko tunnit joka vuotinen 5.-6.luokkien ohjelmassa. Tulossa nyt 6.luokalle.

Lapselle tarjotaan laadukasta lähi- ja luomuruokaa ja hän oppii arvostamaan sitä	Ehkäisevää päihdetyötä tehdään monialaisesti, kaikki ovat ept-työntekijöitä! ->Järjestetään koulutusta työntekijöille. Suojaavien tekijöiden esille nostaminen, niiden vahvistaminen! Juteltasko-tunnit 5.lk ja heidän vanhemmat Elintapaohjaus ja liikuntaneuvonta tukee perheen terveellisiä elintapoja ja kannustaa liikkumaan.	Hyvinvointiosaston ehkäisevän päihdetyön ohjelman käytännön toimenpiteet Sivistysosasto: Mahdollistetaan Juteltasko- tuntien järjestäminen. Perhepalvelut: osa perustoimintaa ohjata ja neuvoa ehkäisevään päihdetyöhön ja terveellisiin elintapoihin liittyvissä asioissa Neuvola: Neuvokas perhe -kortin käyttö neuvolatyössä sekä neuvokas perhe -sivuston tutuksi tekeminen. Liikuntaan ja ravitsemukseen kiinnitetään huomiota kaikilla raskausajan sekä ikävuositarkastusten käynneillä. Vaalan Kulttuuriklubi: Luonnontuotteet tutuksi ja tavaksi. Vaalan Kulttuuriklubi ry:n kautta mahdollista järjestää opastettuja villiyrttiretkiä ja opastaa niiden käyttämiseen turvallisesti. Hyvinvointiosasto: Järjestetään ryhmämuotoista elintapaohjausta.	Nuortenilloissa kiinnitetään huomio terveellisiin elintapoihin ja ravitsemukseen. Nuortenillat päihteettömät ja tilat savuttomat. Toteutunut digikortin muodossa. Sivustolle ohjattu yksilöllisesti tarpeen mukaan. Toteutunut. Elintapaohjausta on järjestetty ryhmämuotoisena kahdessa eri ryhmässä. Syksyllä 2022 aloitetaan 7-9-luokkalaisten elintapaohjaus -ryhmä, joka toteutetaan koulupäivän aikana liikunta- ja nuorisopalvelujen toimesta. Tulevissa syksyn työpajoissa maistellaan ja tutustutaan eri luonnontuotteisiin.
---	---	---	--

Lapsi liikkuu vähintään kolme tuntia päivässä	Erilaiset järjestöyhteistyössä toteutetut tempaukset/tapahtumat kannustavat liikkumaan.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: tempaukset ja tapahtumat ovat osa yhdistyksen toimintaa, ja esim. maisemapäivässä se on retki, jolloin liikutaan maastossa. Koko perhe voi osallistua. Vaalan kehitysvammaisten Tuki r.y.: esim. retkillä kannustetaan liikkumaan mahdollisuuksien mukaan, esteettömyys huomioiden. Lapsi voi osallistua toimintaan oman perheen tai/ ja avustajan kanssa. Hyvinvointiosasto: Järjestetään eri toimijoiden kanssa yhteistyössä erilaisia liikkumaan kannustavia tapahtumia ja tempauksia. Hyödynnetään valtakunnallista materiaalia. Vaalan Kulttuuriklubi ry järjestää retkiä lähiluontoon ja tekee kunnan reitistöjä tutuksi.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: maisemapäivät ja retket eivät ole toteuneet vielä Vaalan kehitysvammaisten Tuki r.y.: retket eivät ole toteutuneet vielä Kevään ja kesän aikana on järjestetty mm. talvinen perheliikunta -päivä, talviloman nuotiopäivä, koko perheen jäädisco, keppari estekilpailut, perheliikunta, kuvasuunnistus, jousiammunta -kokeilupäivä sekä melonta -päivä. Liikuntapalvelut järjestivät myös kesän aikana 2 uimakoulua. Vaalan Kulttuuriklubi ry on järjestänyt tutustumispäivän Lumotun Hallan Maassa ja syksyn aikana järjestää toistamiseen. Olemme tehneet lähiluontoa ja reittejä tutuiksi järjestämällä tänä vuonna aarrejahtia lavanrannan kivipolulle. Joulun aikaan rakennetaan jälleen joulupolku Myllyrannan perhepolulle,

			sekä mahdollisesti Veneheiton koulun alueelle.
	Lähiliikuntapaikat ja liikuntamahdollisuudet on tehty näkyväksi. Perheliikuntaa tuetaan maksuttomilla yhdistysten salivuoroilla. Uintiliput Rokualle edullisempia kuntalaisille Tarjolla on riittävästi liikuntaharrastusmahdollisuuksia, niissä kuullaan lasten toiveita	Salivuorot jatkuvat maksuttomina. Hyvinvointiosasto ja sivistysosasto: Kuullaan lapsia ja nuoria toimintoja suunniteltaessa. Ollaan mukana mahdollisen kyselyn teettämisessä.	Koko kesän ajan lapsille on järjestetty viikoittaisia useita liikuntakerhoja lasten toivelajien perusteella sekä tarjoamalla liikuntasuosittelun mukaista liikkumista eri-ikäisille lapsille. Lajikokeiluja on järjestetty mm. Melontakokeilu.

Taloudellinen hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Jokaisella lapsella on lähtökohdistaan riippumatta tasavertaiset mahdollisuudet hyvään elämään	Maksuton varhaiskasvatus säilyy Lapsella on taloudellisesta tilanteesta huolimatta mahdollisuus harrastaa - etuudet ja tuet harrastamiseen ovat saavutettavia Harrastamisen Suomen malli tukee tasavertaisia mahdollisuuksia harrastaa	Hyvinvointiosasto: taloudellisen hyvinvoinnin edistämisen hankkeistaminen Liikunnanohjaajan tehtävänkuvassa huomioidaan Perheiden parhaaksi verkosto edistää tukien ja etuisuuksien tunnettuutta	HOP (hyvinvointia, osallisuutta ja pärjäämistä)-hankehakemus jätettiin elokuussa. Sisältää yksilöllistä tukea ja Vaala-setelin kehittämistä. kesän tapahtumat ovat olleet perheille maksuttomia

	Etäharrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja käyttöönotto Perheet tuntevat käytettävissään olevat etuudet ja tuen muodot Yhdistysten toimintaa tuetaan lasten harrastustoiminnan edistämisessä Selvitellään Vaala-setelin käyttöönottoa	Perhepalvelut: kotipalvelua mahdollisuus saada kaikille vauvaperheille ilmaiseksi 12 tuntia/perhe Neuvolan perhetyön kautta tukea vanhemmuuden tuen tarpeeseen. Yhdistysten harrastustoimintojen näkyväksi tekeminen Vaala-setelin kehittäminen huomioidaan taloudellisen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen hankkeessa.	Toteutunut yksilöllisesti tarpeen mukaan.
--	---	--	--

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Lapsi tulee kuulluksi häntä koskevissa asioissa	Lapsiparlamentti on keskeinen osa kunnan vaikuttamistoimielinten toimintaa: lapsen näkemyksiä kerätään erilaisilla toiminnallisilla menetelmillä		Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: toteutunut, toiminta jatkuu koko vuoden
Lapsella on mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä	Lasten osallisuutta edistetään yhdessä vanhempien kanssa lapsen (perheen) elinympäristössä	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: järjestetään toimintaa, joka soveltuu koko perheelle. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y. kannustaa koko perheen osallistumista ja se huomioidaan toiminnassa	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y. : toteutunut, jatkuu koko vuoden
Lapsi on tärkeä osa yhteisöä	Lasten/nuorten vartti kunnanpäättäjille (-valtuusto), lapsien ajatukset/kehittämisehdotukset huomioidaan heitä koskevia päätöksiä tehtäessä.	Hyvinvointiosasto: Kehitetään ja kokeillaan erilaisia keinoja saattaa lapset, nuoret ja päättäjät yhteen. Hyödynnetään erilaisia sovelluksia.	

		Vaalan Kulttuuriklubi ry kehittää uudenlaista toimintamallia lasten kuulluksi tulemisen tueksi soveltavan taiteen menetelmällä.	Vaalan Kulttuuriklubi ry:n syksyn työpajoissa käytetään soveltavan taiteen menetelmiä.
--	--	---	--

Jokaisella nuorella on lähtökohdistaan riippumatta tasavertainen mahdollisuus hyvään ja mielekkääseen elämään ja arkeen.

Kasvu, oppiminen, kasvuyhteisöt

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
---------	--------------	---------------------	------------------

Nuorella on yksilöllisiä tarpeita tukeva laadukas koulutus Nuoren oppimiseen ja kehitykseen vaikuttavat tarpeet tunnistetaan Kouluhaluttomuuteen liittyvät syyt tunnistetaan	Tukioppilastoimintaa kehitetään ja jatketaan yhtenäiskoululla Ennaltaehkäisevä oppilashuoltotyö/opiskelijahuoltotyö on monialaista ja poikkihallinnollista sekä tukee nuorta yksilöllisesti. Koululla tehtävää nuorisotyötä kehitetään Perusnuorisotyö: Nuoren kasvua tukevaa nuorisotilatoimintaa kehitetään. Nuorisotilatoiminnan kehittämisessä osallistetaan nuoria toiminnan suunnitteluun. Nuorisotilatoiminnan aukioloajat vastaavat nuorten tarpeisiin.	Tukioppilastoimintaan liittyvää kummitoimintaa viritellään uudelleen. Etsivä ntt osallistuu sekä peruskoulun että lukion ohry:n toimintaan Nuoriso-ohjaajan tehtäväkuvassa. Nuorisotyötä kehitetään nuoria osallistamalla. Nuorisotyön resurssia lisätään suunnitelmallisesti nuorten tarpeet huomioiden. Perusnuorisotyössä yhdistysten osaamisen hyödyntäminen. Mahdolliset yhteistyössä toteutettavat tapahtumat ja esimerkiksi teemaillat. Kokeillaan uudenlaisia toimintamalleja ja tehdään myös digitaalista nuorisotyötä. etsivä tekee koululla erityisnuorisotyötä osallistuen mm. parkkeihin ja koulun moniin tapahtumiin, huomioiden erityisesti enemmän tuen tarpeessa olevia sekä 9. lk ja lukiolaiset, etsivän asiakkaat pääsevät kaksi kertaa vuodessa nuorisokeskusten järjestämille Nuotta-leireille, etsivässä työssä yksilöasiakkaiden osallistaminen on myös tärkeää, mutta lähtee asiakkaan omasta tavoitteesta, etsivä osallistaa nuoria mm. pitämällä säännöllisesti torstaisin discordissa omaa ryhmää: torstaitupaa, joka avoin kaikille yli 15-vuotialille. Mittarina etsivän yksilöasiakastyölle mm sovari-mittari	Etsivä ollut säännöllisesti koululla/lukiolla nuorten keskuudessa. Etsivä osallistunut koululla/lukiolla erilaisiin tapahtumiin. Nuoret mukana erilaisten nuorisopalveluiden toimintojen suunnittelussa. Toteutunut, etsivä toiminut myös "koulukopparina" eli tukenut nuoria, joilla kouluhaluttomuutta Kesällä käyty Pikku-Syötteen nuorisokeskuksella Nuottaleirillä yhdessä Nuorten työpajan kanssa.
---	---	---	--

		etsivä on läsnä "turvallisena aikuisena" noin kaksi kertaa kk nuorten illoissa perjantaisin ja tarjoaa siellä mahdollisuutta keskustelulle , etsivä osallistuu katunuorisotyöhön, jos sellaista alamme järjestämään jatkossa. Kaikille avointa olohuone-toimintaa järjestetään uusissa nuorisotiloissa arki-iltapäivisin/iltaisin (ma, ti tai ke) vähintään kerran viikossa. Kiertävä olohuone kokoontuu sen lisäksi myös säännöllisesti sivukylillä yhteistyössä kyläyhdistysten tai muiden toiminnasta kiinnostuneiden yhdistysten kanssa. etsivä osallistuu kylällä kokoontuvaan olohuoneeseen tavoitteenaan tavata n. 16-29-vuotiaita nuoria aikuisia.	Torstaitupa-toiminta muutetaan syksyllä kaikille avoimesta suljetuksi ryhmäksi, joka vain etsivän asiakkaille. Etsivä on työskennellyt tänä vuonna viidentoista nuoren kanssa. (yksilötapaamiset+ryhmätoiminta) Yhdessä Nuorten pajan kanssa maanantaisin pajaikäisille kahvihetki, jossa mahd hoitaa nuoren asioita ja saada keskustelutukea Etsivä osallistunut olohuoneeseen muutaman kerran (olohuoneissa ei ole käynyt kohderyhmäläisiä)
--	--	---	---

	Oppilashuoltosuunnitelman (yhtenäiskoulu) mukaisen yksilöllisen oppilashuoltoasian vireillepano sekä koulutusta tukevista toimenpiteistä sopiminen	Yhteisölliseen oppilashuoltoon liittyvä koulun hyvinvointisuunnitelma valmistuu vuoden loppuun mennessä. Koulukuraattori: olen mukana tätä toteuttamassa.	Suunnitelmaa tehdään syksyn aikana: kuraattori yhteistyössä mukana
Koulukiusaaminen vähenee ja nuoren turvallisuuden tunne lisääntyy	Yhtenäiskoululla käytössä kiusaamiseen puuttumisen KiPu-malli		
Nuoren elämänhallintataidot vahvistuvat	Toimiva Nuoren tuen polku ja perhekeskustoiminta tukee nuoren kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Oulunkaaren ja kuntien yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa toimenpiteitä ja vastuutahoja.	polussa tulee näkyä että etsivä työ voi olla lisätukena kaikissa vaiheessa kun kyse alle 29-vuotiaista	Ei ole vielä toteutunut
	Perhe- ja sosiaalipalvelujen seudulliseen ohjaus- ja neuvontanumeroon yhteydenotto toimii matalalla kynnyksellä.		Kaikki tiedottavat mahdollisuuksien mukaan
	Monialaista ehkäisevää päihdetyötä koululla, nuorisotyössä sekä muissa nuorten palveluissa. Työntekijöiden kouluttautuminen. Nostetaan esille ja pyritään toiminnoissa vahvistamaan suojaavia tekijöitä. Vaalan ehkäisevän päihdetyön ohjelma 2021 - 2025	Etsivä mukana ehkäisevässä päihdetyössä mm. koululla, nuorisotiloilla, katutyössä sekä omassa työssään omien asiakkaiden kanssa(konkretiaa koululla: Juteltasko-tunnit(Riikka ja Tiina), nuuska-agentit(Riikka ja Tiina), moniammatilliset päihdetapahtumat mm. ept-viikoilla että toukokuulla ennen lomia, teemaviikot yms.) Koulukuraattori: Mukana ehkäisevän päihdetyön yhteistyössä ja suunnitelmien teossa sekä suunnitelmien toteuttamisessa. Oulunkaaren päihdetyöntekijä tukee myös alaikäisiä päihdeongelmissa	Juteltaisko -tunnit ja Nuuska-agentti toiminta syksyllä. moniammatillinen päihdepäivä yläkoululaisille toukokuussa ei ole vielä toteutunut

Nuorten kotiseututietoisuus ja -kulttuuri lisääntyy ja vahvistuu	Kotiseututietoisuuden ja - kulttuurin vahvistaminen (museovierailut, teemapäivät, kotiseutuhistoriaa valottavat esitelmät ja tapahtumat, kotiseuturetket yms.) yhteistyössä Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistyksen kanssa.	Kotiseutumuseo on auki kesäsunnuntaisin kaksi tuntia. Nuorten työpaja: Suunnitteilla huhti/toukokuussa retki Kankarin taidetaloon, kesäkaudella Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistykselle sekä paikalliseen kesäteatteriin, syksyllä teatteriretki/konserttikäynti Oulussa tai Kajaanissa. Vaalan Kulttuuriklubi ry tarjoaa erilaisia kulttuurihyvinvointityöpajoja ja tapahtumia, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä yhteisö- ja ympäristötaiteen avulla, sekä varmistaa saatavuutta ja saavutettavuutta sivukylällä ja mahdollisuuksien mukaan koko kunnan alueella. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma tarjoaa taide- ja kulttuuritoimintaa ja on kuntarajat ylittävää. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma räätälöidään myös erityisryhmien omaksi päiväksi ja parannetaan kulttuuripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisryhmille, sekä vahvistetaan yhdenvertaisuutta. Vahvistetaan käsityöperinteitä ja kädentaitoja työpajoissa. Erilaiset taide- ja kulttuurityöpajat. Kaikissa toiminnoissa näkyy vahvasti luonto ja paikallisuus.	Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys: toteutunut, museo auki koko kesän Nuorten työpajalta on tehty retkiä Kankarin taidetaloon, Kajaaniin Verty hankkeen mukana tutustumaan paikalliseen historiaan, Lamminahon tilalla vierailu elokuussa toteutui. Oulujärven Merirosvot-tapahtumat toteutuneet sisältöineen. Yhdenvertaisuustyötä on tehty erityisryhmien tapahtumassa ja yli kuntarajojen. Erityisryhmien tapahtumat jatkuivat syksyllä. Taidetoimintaa järjestetty FestiVaala- viikolla. Työpajatoiminta starttaa syksyn aikana. Erityisryhmän kanssa alkanut yhteistyöprojekti maaliskuussa-22 ja päättyi syyskuussa-22. Projektissa valmistettiin yhteistyössä Vaalan toimintakeskuksen kanssa Merirosvopeikko, joka matkusti Pikku- Syötteen
---	--	--	--

			Peikkopuistoon. Tapaamiset viikottaisia, ei kesälomalla. Projektissa oli mukana nuoria kehitysvammaisia, sekä aikuisia. Yhteistyö oli suunnitelmallista ja siinä toteutui paikallishistoria, kädentaidot, perinteet ja yhdenvertaisuusperiaatteet. Projekti tuo positiivista näkyvyyttä myös Vaalan kunnalle.
Ajanmukaiset ja toimivat harrastetilat tukevat nuorten harrastamista	Satsataan seuratoimintaan ja harrastetiloihin	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: harrastetilat hyvä olla lähellä osallistujia ja lisäksi esteettömiä ja yhdistykselle mielellään ilmaisia (kuten nyt on). Pyritään saamaan kehitysvammaiset ja muut samankaltaista tukea tarvitsevat nuoret mukaan aktiivisesti toimintaan. (mm. Tukiyhdistyksen Kohtaa mut - kahvilatoiminta, tapahtumat ja retket).	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toteutunut, toiminta jatkuu elokuussa

		Vaalan Kulttuuriklubi ry järjestää toimintaa Veneheiton koululla. Liikunnanohjaajan työssä yhtenä tavoitteena kehittää seuratoimintaa	Työpajatoiminta starttaa syksyn aikana (odotamme myös päätöstä toiminnan mahdollistamisesta tulevaisuudessakin Veneheiton koulun tilojen käytön suhteen)
Osallistetaan nuoria harrastetoiminnan ohjaamiseen		Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.: jos ohjaaja löytyy, voidaan ottaa mukaan toimintaan ja maksaa palkkaakin	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y. : ei ole toteutunut
Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan yhteistyö tukee nuorta kokonaisvaltaisesti.	Etsivän nuorisotyön tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivän nuorisotyöntekijän Torstaituvat jatkuvat discordissa. Lisäksi etsivä nuorisotyöntekijä on vähintään kahtena perjantaina kuukaudessa "etsimässä nuoria" nuorisotiloilla sekä katutyöskentelyssä. Etsivä nuorisotyöntekijä on tavoitettavissa säännöllisesti myös yläkoululla sekä lukiolla. Etsivä osallistuu näiden tapahtumiin tullakseen tutuksi nuorille, jolloin kynnys ottaa yhteyttä häneen madaltuu. Nuorten Työpajatoiminta tarjoaa nuorelle mahdollisuuden osana työpajatoimintaa tunnistaa opinnollistamisen mahdollisuudet, räätälöityyn koulutuspolkuun sekä koulutuksen loppuun suorittamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Työkokeilun mahdollisuuksia selvitetään. Käytetään elämyksellistä toimintaa	etsivä ja työpaja tekevät yhteistyötä tiiviisti, etsivä voi olla työpajalla olevan asiakkaan lisätukena, jos asiakas sitä haluaa tai jatkaa asiakkaan tukemista kun pajatoiminta päättyy, toiminnoissa olevien nuorten kokemusten perusteella kehitetään toimintoja mm. kuinka saavuttaa syrjäytymisriskissä olevia nuoria Vaalassa Yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa entisestään tiivistetään ja yhteistyössä myös osallistamiseen panostetaan. Pyritään luomaan malli jossa nuoret pääsevät enemmän tuomaan esiin paikallisia haasteita yms.	Etsivän nuorisotyön kohta on toteutunut. Nuorten työpajan ja etsivän nuorisotyön yhteistyö on vuoden aikana tiivistynyt ja edelleen kehitetään. On ollut yhteinen ns starttiryhmä ja uutena alkamassa pajaikäisille tukea antava maanantai kahvit. Yhteistyötä on tehty myös siinä että etsivä on ns saatellut nuoria pajatoimintaan. Nuorten työpajalla on nuoria ohjattu opintojen piiriin. Opinnollistaminen ja työkokeilut eivät ole vielä toteutunut, johtuen puutteellisista työskentelymahdollisuuksista (oppimispaikat) Elämyksellistä ja ns seikkailutoimintaa on ollut ja

	ja ns seikkailukasvatusta.Eläinavusteista toimintaa kehitetään kiinteäksi työskentelymuodoksi. Greencare ja Bluecare, Etsivän nuorisotyöntekijän kanssa yhteistyön tiivistäminen		eläinavusteisuus on ollut viikottaista (hevoset ja koirat). Luonnossa liikkuminen on ollut viikottaista. Greencare lisäkoulutusta on työntekijä hankkinut. Ahmalan talli ympärisöineen on usein toiminut Green Care toiminnan tukikohtana. Tila ja alue on koettu erittäin toimiviksi Nuorten työpajan toiminnan kannalta. Bluecare toimintaa on ollut lähialueen vesistöissä
--	--	--	---

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Vanhempia ja/ tai huoltajia autetaan ja tuetaan nuorta kasvuun ja kehitykseen sekä vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä ja perheen vuorovaikutuksessa riittävän varhain	Koulun ja kodin yhteistyön kehittäminen, vanhempainillat, vanhempainyhdistys	Sivistysosasto: Vanhempainiltoja järjestetään vuosiluokittain/teemoittain yhdessä muiden toimijoiden kanssa.	Vanhempainilta tulossa.
	Kehitetään Vanhempainkoulua murrosikäisten vanhemmille diginä	Koulukuraattori: Ihmeelliset vuodet (vanhempainkoulu) toimintaa jatketaan ja kehitetään etäryhmäksi ensi syksyille. Erikseen murrosikäisten huoltajille voisi suunnitella.	Ihmeelliset vuodet vanhempainkoulu alkamassa 10/22, mutta ei vielä murrosikäisten vanhemmille.
	Wilman kautta jaettavat tietopläjäykset esimerkiksi mitä teen, kun nuori ei syö jne.		
	Koulukopparitoimintaa jatketaan ja toiminnasta tiedotetaan	Hyvinvointiosasto organisoii koulukopparitoiminnan	Toteutuu.

		Sivistysosasto: Tehdään koulukopparitoiminta tutuksi oppilaille ja huoltajille. Kannustetaan palvelun käyttöön matalalla kynnyksellä.	
Kenenkään ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä	Yksinäisten nuorten tilanteisiin puututaan herkemmin (esim. etsivä nuorisotyö), koulutusta nuorten parissa toimiville yksinäisyydestä	Hyvinvointiosasto: Kehitetään vaikuttavan perusnuorisotyön keinoja yhteistyössä Nuorten Ystävien, Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa yhteisessä hankkeessa. Nuorten työpaja: Kädestä pitäen opastetaan nuoria käyttämään erilaisia digipalveluita. Ylläpidetään suvaitsevaa keskustelua. Erityisesti huomioidaan yksinäisyyden tunnetta kokevat, annetaan mahdollisuus hakeutua muiden nuorten pariin	NY jätti hankehakemuksen elokuun lopussa yhteisestä kehittämishankkeesta Pohjois-Suomen AVI:lle Nuorten työpajan osuus toteutunut Etsivän asiakkailla mahdollisuus olla omassa ryhmässä (Torstaitupa). Sosiaalisia taitoja harjoitellaan useiden asiakkaiden kanssa.
	Kehitysvammaisten nuorten kohtaamispaikkatoimintaa kehitetään koskettamaan kaikkia tuen tarpeessa olevia nuoria.	Hyvä yhteistyö kehitysvammahuollon Oulunkaaren henkilökunnan kanssa tärkeää. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: Kohtaa mut - kahvilatoimintaa toteutetaan n. 2 kertaas/kk. Mukaan ovat tervetulleita kaikki samankaltaista tukea tarvitsevat nuoret. Perheiden vertaistukitoimintaa järjestetään rinki-illoissa, retkillä ja tapahtumissa. Yleensä aina, kun kokoonnutaan yhdessä. Kaikki perheet tärkeitä. Ja vaikka ei ole omaa perhettä mukana tai sitä ei ole ollenkaan, kaikki kehitysvammaiset avustajineen ovat tervetulleita mukaan.	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toteutunut, toiminta jatkui elokuussa Oulujärven Merirosvot-tapahtumat ovat toteutuneet sisältöineen.

		Oulujärven Merirosvot - tapahtuma tarjoaa taide- ja kulttuuritoimintaa ja on kuntarajat ylittävää. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma räätälöidään myös erityisryhmien omaksi päiväksi ja parannetaan kulttuuripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisryhmille. Vahvistetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä ja edistetään yhdenvertaisuutta.	
Jokainen nuori on arvokas omana itsenään	Nuorten kehitysvammaisten perheiden vertaistukiryhmätoiminta toteutetaan	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: Kohtaa mut - kahvilatoimintaa toteutetaan n. 2 kertaas/kk. Mukaan ovat tervetulleita kaikki samankaltaista tukea tarvitsevat nuoret. Perheiden vertaistukitoimintaa järjestetään rinki-illoissa, retkillä ja tapahtumissa. Yleensä aina, kun kokoonnutaan yhdessä. Kaikki perheet tärkeitä. Ja vaikka ei ole omaa perhettä mukana tai sitä ei ole ollenkaan, kaikki kehitysvammaiset avustajineen ovat tervetulleita mukaan.	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toteutunut, toiminta jatkui elokuussa
	Laajennetaan ymmärrystä seksuaalivähemmistöistä	Oulujärven Merirosvot - tapahtuma tarjoaa taide- ja kulttuuritoimintaa ja on kuntarajat ylittävää. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma räätälöidään myös erityisryhmien omaksi päiväksi ja parannetaan kulttuuripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisryhmille. Vahvistetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä ja edistetään yhdenvertaisuutta.	Oulujärven Merirosvot-tapahtuma on toteutunut sisältöineen. Nuorten työpajalla käyty lukuisia rakentavia keskusteluja aiheesta

Elämänmuutoksissa ja kriiseissä tuki on nopeaa ja toimivaa	Koulun oppilashuollon toiminta on (kriiseissä) nopeaa ja toimivaa		
	Nuoria oppivat käyttämään Oulunkaaren sähköiset mielenterveys- ja päihdepalvelut-sivustoa sekä Nuortenmielenterveystalo.fi:n omahoito-sivustoa.		Nuorten työpajalla ohjattu käyttämään sähköisiä palveluja
Digihyvinvointi tasapainoinen osa nuoren elämää	Digihyvinvoinnin edistäminen someturvataitoja kehittämällä. Tuetaan nuoria puuttumaan somekiusaamiseen sekä opetetaan nuorille turvataitoja. Opetetaan nuorille vastuullista somekäyttäytymistä.	Hyvinvointiosasto: Kehitetään vaikuttavan perusnuorisotyön keinoja yhteistyössä Nuorten Ystävien, Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa yhteisessä hankkeessa.	Nuorten Ystävien hallinnoimaa hanketta on valmisteltu, hankehakemus jätetään rahoittajalle elokuussa
Tuen polku	Nuoren tuen polku tulee tutuksi koulun henkilökunnalle, nuorille ja nuoren perheelle ja muille kuntalaisille.		Ei ole vielä toteutunut

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Nuori osaa pitää huolta elinympäristöstään	Nuoria osallistetaan suunnittelemaan kuntakeskuksen viihtyisyyttä	Nuoret mukaan suunnitteluun. Hyödynnetään kuulemisessa erilaisia nuorten näköisiä menetelmiä.	Kunta olemme me – hankkeen työpajoissa on ollut nuoria mukana Nuorten työpajalla on otettu vastuuta Ahmalan alueen siistimisestä
	Nuoret ymmärtävät kierrättämisen merkityksen koululla ja nuorisotiloilla	Kierrättäminen on arkipäivää nuorisotiloilla.	Toteutuu
	Nuoret oppivat pitämään huolta ympäristöstään esim. osallistumalla siivoustalkoisiin	Koulun keväinen siivouspäivä.	Toteutunut toukokuussa

Kunnan kiinteistöt ovat nuorelle turvallisia ja inspiroivia myös sisäilmaltaan	Nuoret suunnittelevat nuorisotilan/ nuorten työpajan toiminnallisuuden	Jatkuva kuuleminen toimintojen suhteen. Kunta olemme me -hanke osallistaa nuoria suunnitteluun Sisäilmajory seuraa ja linjaa toimenpiteitä	Toteutunut
Turvallisen liikennekulttuurin edistäminen	Turvallisen liikkumisen, liikenne- ja mopoilukulttuurin edistäminen	Liikenneturvallisuustyötä tehdään usein innovatiivisin menetelmin.	Kokeillaan erilaisia some-alustoilla toteutettavia tapoja tehdä nuorten liikennekasvatustyötä.
	Koulupoliisin tietoisuus säännöllisesti.	Sivistys- ja hyvinvointiosasto, Perhepalvelut, koulupoliisi - yhteistyössä toteutettu liikenneturvallisuustilaisuus	
Nuori voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa	Koulun kerhotoiminnan kehittäminen	Koulukuraattori: Mukana jollakin yhteisöllisen teeman kanssa kerhotoiminnassa Sivistysosasto: Keskellä koulupäivää olevaa kerhomahdollisuutta kehitetään lukukausittain nuorten toiveita kuunnellen. Hyvinvointiosasto osallistuu kehittämiseen ja toteutukseen.	Yhteistyössä kuraattorin ja etsivän nuorisotyöntekijän Hyvinvointi kahvila -kerho toiminnassa (nuoriin liittyvä aihe kerhossa ja kerho toimii 2xvkossa) Joustavan koulupäivän kerhotoimintaa on aloitettu, toiminnan resursointi vielä vajaata, koska nuorisotyöntekijää ei ole vielä aloittanut. Liikuntatoimintaan tarvitaan lisää resursseja. Hyvinvointiosasto: nuoriso-ohjaaja – aloittaa tehtävässään syyskuussa, suunnittelee työajan käytön siten, että nuorten hyvinvoinnin edistäminen

			mahdollisimman laaja- alaisesti onnistuu työajan puitteissa. Suunnittelu koulun kanssa käynnistyy tiiviimmin syyskuussa.
	Nuorten työpajatoiminta tukee nuoren kulttuurihyvinvointia ja luontosuhdetta	Nuorten työpaja toteuttaa yhteistyössä Verty-hankkeen kanssa.	Nuorten työpaja on aktiivisesti tukenut nuorten luontosuhdetta ja kulttuurihyvinvointia. Verty-hankkeen toiminnassa mukana olevat nuoret ovat osallistuneet hankkeen luontoretkille sekä kulttuuripalveluihin.
	Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia tasavertaisesti nauttia taiteesta ja kulttuurista, liikunnasta ja luonnosta. Osallistetaan nuoret määrittelemään itse heille sopiva kulttuurihyvinvointi	Uudet nuorisotilatyöskentelyn toimintamallit, kuten liikuntanuokkari, kulttuurinuokkari. Nuorisotiloilla on tarjolla aktiviteettiä liikunnasta, kulttuuriin jne. Nuorten iltoja järjestetään myös erilaisissa luontokohteissa. Vaaan Kulttuuriklubi: Lisätään luontohyvinvointia: Terveysmetsä- opastetut retket luonnossa, tutustutaan luontoon virallisen terveystieteiden oppaan johdolla. Kotiseutuylpeys ja kulttuurin ja perinteiden tekeminen tutuksi: Ohjatut retket, jotka pohjautuvat kansanperinteeseen, tavat, uskomukset ja tarinat. Vastuullinen retkeily ja luonnosta ja ympäristöstä huolehtiminen: Opetellaan yhdessä vastuullista toimintaa eri kohteissa, (Erätaidot, nuotion sytyttäminen tuloksilla, sammuttaminen, ympäristön siisteys ja viihtyisyys, roskien poiskuljettaminen, ekologisuus jne.) Ekologisuus ja kestävä kehitys:	Liikuntanuokkaria kokeiltu ja jatketaan elokuussa erikseen yläkoululaisille. Nuorten ilta järjestetään syksyllä mm. Kurikkavaarassa. ala- ja Nuorten työpajalla tarjotaan mahdollisuus tehdä, tutkia ja nauttia taiteesta ja kulttuurista. Liikuntaa harrastamme pienryhmissä tai yksilöasiakkaisen kanssa 1xvko ja luonnossa liikumme runsaasti Vaaan Kulttuuriklubi ry:

		Tehdään ympäristötaidetta luonnonmateriaaleista, opitaan jokamiehen oikeuksista. Vaalan Kulttuuriklubi ry: Käytetään erilaisia soveltavan taiteen-yhteisö- ja ympäristötaiteen menetelmiä. Sivukylien saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen. Laajennetaan mahdollisuuksien mukaan eri kylille, pääpaino Veneheitto- Pelso akselilla.	Toteutunut osittain ja toiminta jatkui syksyn työpajojen sisältöinä. Erätaitoja harjoiteltu mm. Tuluksilla sytyttäminen jne. Vaalan Kulttuuriklubi ry: Soveltavan taiteen menetelmää on kehitetty ja toteutettu syksyn aikana työpajoissa.
Nuorilla on hyvät asumisen mahdollisuudet	Tietoa saataville asumisen tuen eri muodoista Nuorten tuetun asumisen muotoja selvitetään osana asuntopoliittista strategiaa	Asumisen eri muodot, yhteisöllinen asuminen ja siihen satsaaminen.	

Nuori arvostaa Vaalan luontoa	Nuoret tutustuvat elinympäristöönsä ja asuinalueeseensa	Järjestetään ohjattua toimintaa eri kohteissa. Mm. kiertävät nuortenillat eri teemoilla. Vaalan Kulttuuriklubi ry: Terveysmetsä- opastetut retket luonnossa, tutustutaan luontoon virallisen terveystieteiden oppaan johdolla. Ohjatut retket, jotka pohjautuvat kansanperinteeseen, tavat, uskomukset ja tarinat. Tehdään ympäristötaidetta luonnonmateriaaleista, opitaan jokamiehen oikeuksista	Nuorteniltoja järjestetään eri kohteissa Nuorten työpajalla on yksi kärkiasioista se, että jokainen meidän nuorista oppii arvostamaan ympäröivää luontoa ja ymmärtää jokamiehen oikeudet, siinä on onnistuttu. Luonnonmateriaalit ovat ahkerassa käytössä. Vaalan Kulttuuriklubi ry: Toteutuneet osittain, jatkuneet syksyllä.
-------------------------------	---	--	---

Työ ja toiminta

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Nuorten työelämävalmiuksien parantaminen	Nuorten työpajatoimintaa kehitetään, jotta voidaan vastata paremmin vaalalaisten nuorten opiskeluun ja työllistymiseen liittyviin tuen tarpeisiin yksilöllisesti. Esimerkiksi mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien nuorten (16-24v) määrän seuraaminen ja siihen reagointi, ja näiden nuorten tukeminen.	Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan hyvä yhteistyö pohjana. Nuorten työpajan modernisointi, valmentavampaan suuntaan.	HOP-hankehakemus jätettiin elokuussa ja sisältää koulutuksen ulkopuolella oleville tukea yhteistyössä verkoston kanssa. Nuorten työpajan toimintaa on kehitetty isosti. Toiminta on nyt kohdennettu aiempaa tarkemmin nuorille ja yksilöityä tukea on aiempaa enemmän. Kuntouttava työtoiminta on nyt ns räätälöityä jokaisen nuoren tarpeen mukaan, ei ryhmän koon mukaan.

	Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten tavoittaminen ja palveluiden piiriin saaminen		Nuorten työpaja on tavoittanut hyvin kohderyhmän nuoria, tänä vuonna toiminnassa on ollut elokuun loppuun mennessä 16 nuorta, joka aiempia vuosia enemmän. Elokuun lopulla tämän ikäryhmän työnhakijoita oli Vaalassa 30 ja niistä 15 työtöntä,
Nuorten kesätyöhalukkuuden lisääminen	Nuoren työelämävalmiuksia edistetään kesätyöllistämällä Nuoren työllistymistä kehitetään yhdistys- ja yritysysteistyöllä Nuoren tietoisuutta paikallisista työnantajista ja yritystoiminnasta lisätään 4 H:n nuorten työelämävalmiuksia lisääviä toimia tehdään näkyväksi, esimerkiksi ajokortti työelämään tai 4H yrittäjyys Lisätään nuorten tietoa 4H yrityssetelistä 4 H:n nuorten työllistämistä edistäviä toimia edistetään	Kesätyöllistäminen on kiinnostavaa ja tavoittaa nuoret. Kesätyöpaikkojen hakuprosessi on oppimista nuorelle ja edistää työelämätaitoja. Kesätyöllistämässä kiinnitetään entistä enemmän huomiota myös yritysten ja yhdistysten tarjoamiin mahdollisuuksiin.	Nuorten kesätyöllistämistä on toteutettu sekä kesätyöseteleillä että 18 v. täyttäneiden kesätyöllistämällä. Nuorten työpajalla on viritelty yritysysteistyötä. On ollut muutama tapaaminen yrittäjien kanssa ja yrittäjien edustus on aloittanut ohjausryhmässä. Nuorten työpajan yksilövalmentajalla ja uudella elinkeinopäälliköllä on ollut tapaaminen

--	--	--	--

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Jokaisella nuorella on vähintään yksi harrastus	Harrastamisen Suomen malli tukee nuorten harrastamista ja uusiin lajeihin tutustumista.	Keskellä koulupäivää oleva kerhokeskeytys mahdollistaa harrastamisen kaikille yläkouluikäisille. Koulussa kannustetaan harrastustoimintaan. Tässä tarvitaan yhteistyötä niin nuorisotoimen kuin yhdistystenkin kanssa.	Kerhotoiminta on aloitettu, tarvitaan lisää resurssia liikunnallisen toiminnan järjestämiseen. Tällä hetkellä koululla järjestetään yhtenä päivänä viikossa liikuntakerhoa ja syyskuusta alkaen koulupäivän aikana järjestetään myös elintapaohjausta kerhomuodossa nuoris- ja liikuntapalveluiden toimesta. Liikuntapalvelut järjestävät ala- ja yläkoululaisille syksystä alkaen liikuntanuokkari –toimintaa viikoittain lasten ja nuorten koulupäivän jälkeen. Nuorten työpajalla on tehty lajikokeiluja ja ohjattu nuoria harrastusten piiriin.
	Harrastusmahdollisuudet on tehty näkyväksi nettisivuille ja helposti löydettäväksi viestinnällisesti.		Ei vielä toteutunut

Nuorella on mahdollisuus laadukkaaseen vapaa-aikaan			
	Jokaisella nuorella on mahdollisuus harrastamiseen huolimatta asuinpaikasta tai taloudellisesta tilanteesta.	Hyvinvointiosasto: Taloudellisen hyvinvoinnin hankkeessa mahdollisuuksien mukaan huomioon. Maksuttomat salivuorot ja ulkoliikuntapaikat. Liikuntanuokkari, koulun liikuntakerhot. Nuorten liikuntavälinelainaamoja voisi kehittää. Esteettömyys ja harrastamisen edullisuus tärkeitä, jotta voi osallistua. Tarvittaessa osallistuminen jonkun avustajan kanssa. Vaalan Kulttuuriklubi: Vahvistetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sivukylällä, edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Tuodaan erilaisia harrastusmahdollisuuksia sivukylälle (Veneheitto)	HOP-hanke jätettiin rahoittajalle elokuussa Nuorten työpajalta on järjestetty nuorille maksuttomia lajikokeiluja toiveiden mukaan. Liikuntanuokkaritoiminta alkaa syksyllä 2022 ja toimii joka viikko. Syksyllä kehitetään liikuntavälinelainaamoja. Vaalan Kulttuuriklubi ry: Hankittu Airtrack- patja, sekä syksyn työpajoissa mahdollistetaan luovien menetelmien harrastamista.
	Kehitetään digiharrastustoimintaa yhdessä nuorten kanssa.	Hyvinvointiosasto: Kehitetään vaikuttavan perusnuorisotyön keinoja yhteistyössä Nuorten Ystävien,	Hankehakemus jätettiin elokuussa

		Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa yhteisessä hankkeessa.	
Nuori voi nauttia omasta, itselleni tärkeästä kulttuurista	Kulttuurihyvinvointi tukee nuorten koulunkäyntiä ja vapaa-aikaa. Kulttuurihyvinvointi on nuorten näköistä.	Tarjotaan nuorten toivomaa kulttuuritoimintaa. Vaaan Kulttuuriklubi ry tarjoaa erilaisia kulttuurihyvinvointityöpajoja ja tapahtumia, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä yhteisö- ja ympäristötaiteen avulla, sekä varmistaa saatavuutta ja saavutettavuutta sivukylällä ja mahdollisuuksien mukaan koko kunnan alueella. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma tarjoaa taide- ja kulttuuritoimintaa ja on kuntarajat ylittävää. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma räätälöidään myös erityisryhmien omaksi päiväksi ja parannetaan kulttuuripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisryhmille	Sisältö osittain toteutunut ja toiminta jatkuu syksyn aikana työpajatoimintana. Oulujärven Merirosvot- tapahtumat toteutuneet sisältöineen.
	Nuorten työpajatoiminnan kautta nuori voi tutustua erilaisiin harrastus- ja kulttuurimahdollisuuksiin.		On toteutunut
Kannustetaan nuoria liikkumaan tarjoamalla uusia mahdollisuuksia	Liikuntapaikkarakentaminen tukee nuorten vapaa-aikaa. Selvitellään esimerkiksi katetun jääkiekkokaukalon rakentamista	Tekninen osasto: hankeselvittelyä v. 2022 - monitoimikeskus, katettu jääkenttä - kysely nuorten toiveista Terveet, turvalliset myös sisäilmaltaan, nykyaikaiset tilat ja puitteet kannustavat liikkumaan.	Hankeselvitystä tehty loppuvuodesta 2022 Sisäilmaa seurataan mittarein

Elintavat ja terveystietäminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Nuori omaksuu terveelliset elintavat Suuhygienia Ravinto Liikunta	Nuorisotilatyöskentelyssä kiinnitetään huomiota elintapoihin mm. puhumalla niistä, tarjoamalla terveellistä ruokaa ja toimintana liikuntaa. Nuorisotiloissa ei saa juoda energiajuomia.	Terveellisen ravitsemuksen huomioiminen tilatyöskentelyssä. Keskustellaan unen merkityksestä, päihteistä jne. Kannustetaan liikunnan pariin.	Nuorteniloissa tarjolla paljon kaviksia, hedelmiä ja muuta terveellistä purtavaa.

Vuorokausirytmä Päihteiden käyttö ja peli/digiriippuvuus vähenee Kuntayhteisössä on keinoja puuttua päihteiden välittämiseen alaikäisille	Nuorisotilatoiminta ja nuorten työpajatoiminta on päihteetöntä toimintaa.		Nuorten työpajalla elintapaohjaus jokapäiväistä. Laitamme myös yhdessä ruokaa. Ohjataan liikunnan pariin ja tarjotaan lajikokeiluja. Työpajatoiminta on päihteetöntä
	Joukkoruokailu tukee terveellistä ravitsemusta	Sivistysosasto: Kannustetaan syömään koululla tarjottava lounas.	Nuorten työpajalla yhteinen lounas on normaaliarkeamme.
	Nuoria kannustetaan syömään aamupala sekä lisätään huoltajien tietoisuutta aamupalan merkityksestä, maksuttoman aamupalan kokeilu	Aamupalan kokeilu koululla? Selvitellään mahdollisuutta Välipala tarjotaan nuorisotiloilla.	Ei toteutunut Nuorten työpajalla tarjotaan joinakin aamuina aamiainen, taataksamme nuorten jaksamisen niinä päivinä jolloin on paljon fyysisiä hommia tiedossa.
	Yhteistyö ruokakauppojen ja vanhempien kanssa		
	Kannustetaan lihasvoimalla liikkumiseen koulumatkoilla ja arjessa.	Kampanja/teemaviikko. Tiedotus asian tärkeydestä tarvitaan myös huoltajille. Erilaiset kampanjat koulumatkaliikuntaan liittyen. Mm. fiksustikouluun, pyöräsankarit jne. Palkitseva kamppanjointi.	Syyskuun alusta nuoriso- ja liikuntapalvelut järjestävät kuukauden mittaisen kampanjan koulumatkaliikunnan edistämiseksi. Nuoriso- ja liikuntapalvelut ovat toteuttaneet erilaisia liikkumista edistäviä kampanjoja kuten kuvasuunnistus, pyöräsuunnistus ja aarrejahti.

	Lisätään ostopalveluina tapahtuvia liikuntatapahtumia ja kerhoja	Liikuntanuokkari	Vaalan Fysioterapia On keväällä toteuttanut ostopalveluna sekä alakoululaisten (2 ryhmää) että yläkoululaisten liikuntanuokkaria. Liikuntatapahtumia ja leirejä on ostettu ostopalveluina kevään ja kesän aikana.
	Suhygienian edistämiseen liittyviä toimintamalleja kehitetään koululle.		

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Nuori tuntee olevansa arvokas ja hyväksytty, hänen itsetuntonsa vahvistuu.	Nuorten itsetuntoa vahvistavia keinoja kehitetään sekä edistetään tasa-arvoista ja yhdenvertaista nuoruutta	Hyvinvointiosasto: Kehitetään vaikuttavan perusnuorisotyön keinoja yhteistyössä Nuorten Ystävien, Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa yhteisessä hankkeessa. Koulussa kiinnitetään tähän lisää huomiota tulevan hyvinvointisuunnitelman ja sen toteuttamisen myötä. Erilaisia ryhmiä tai luokkakeskusteluja/tunteja itsetuntoon ym liittyen Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: otetaan huomioon toiminnassa ja tuetaan osallistumista ja tulemisessa mukaan. Vaalan Kulttuuriklubi ry:	Hankehakemus jätetty elokuussa Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toteutunut

		Vahvistetaan osallisuutta uudennlaisin mm. Soveltavan taiteen menetelmin. Järjestetään kohtaamistoimintaa sivukylällä (Pääpaino: Veneheitto-Pelso) Kohdataan jokainen nuori yksilönä.	Vaalan Kulttuuriklubi ry: Toteutuu syksyn työpajoissa. Nuorten työpajalla on panostettu siihen kuluvana vuonna, että jokainen nuori kohdataan yksilönä ja jokaisella on aidosti oma suunnitelma ja tavoite
Nuoren mielen hyvinvointiin liittyvät huolet tunnistetaan riittävän varhain	Ammattilaisilla on taitoa tunnistaa ottaa puheeksi ja tunnistaa mielen hyvinvointiin liittyviä huolenaiheita	Huolehditaan mm- tarjoamalla koulutuksia siitä, että kaikilla lasten ja nuorten kanssa toimivilla on riittävät valmiuden tunnistaa, tukea ja ottaa puheeksi.	Nuorten työpajalla työntekijöiden pohjakoulutukset ovat Psyk sairaanhoitaja ja lähihoitaja, joten nämä toteutuu hyvin Samoin etsivä nuorisotyöntekijä psyk sairaanhoitaja
	Etsitään keinoja stigman häivyttämiseen, avoimuuden lisääminen mielenterveyden haasteista	Myös koulun henkilöstölle tietoa/koulutusta mielen hyvinvoinnin asioista.	
Mielen hyvinvointia tukevat toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavia	Nuoren tuen polku tekee näkyväksi toiminnot ja palvelut, joilla tuetaan mielen hyvinvointia	Koulussa kiinnitetään tähän lisää huomiota tulevan hyvinvointisuunnitelman ja sen toteuttamisen myötä.	Ei ole vielä toteutunut
	Nuorella on saavutettavat, matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut ja nuoret tietävät, mitä maksuttomia palveluita on käytettävissä	Koulussa kiinnitetään tähän lisää huomiota tulevan hyvinvointisuunnitelman ja sen toteuttamisen myötä.	Nuorten työpajalla hyvä yhteys paikallisiin mielenterveyspalveluihin

		Nuorten tiedottaminen palveluista /palveluohjaus joka kuuluu meidän kaikkien nuorten kanssa työskentelevien töihin. Esitellä omaa palveluaan ja kertoa myös muista esim luokissa. Koulukuraattori IPC-ohjaaja, jolloin voi myös auttaa hyvin ennaltaehkäisevästi nuoren mielenterveyden haasteissa Tiedottamista kouluilla, matalan kynnyksen perhekeskus	IPC- ohjaus toiminnassa/käynnissä
Nuoret osaavat pitää huolta omasta fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnistaan	Nuoret osaavat käyttää sote-palveluita	Nuorille olisi hyvä opettaa ihan perusasiointia eri palveluissa. Kannustetaan nuoria itse olemaan yhteydessä ja opettelemaan asiointia.	Nuorten työpajalla toteutuu
	Koulun hyvinvointityöpajat tukevat nuoren hyvinvointia	Koulussa kiinnitetään tähän lisää huomiota tulevan hyvinvointisuunnitelman ja sen toteuttamisen myötä.	
	Vanhemmat osaavat tukea nuorta mielen hyvinvointiin liittyvissä haasteissa	Hyvinvointiosasto: Kehitetään vaikuttavan perusnuorisotyön keinoja yhteistyössä Nuorten Ystävien, Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa yhteisessä hankkeessa. Vanhemmat huomioon hankkeessa. Ohjausta ja opastusta vanhemmille, jotta osaavat tukea nuorta. Vanhempainillat, webinaarit	AVIn hankekriteerien vuoksi vanhemmuuden tukea ei voinut kirjoittaa hankkeeseen, elokuussa jatkettiin Nuorten Ystävien kanssa vanhemmuuden tukemisesta muilla keinoin

Taloudellinen toimeentulo

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Sosioekonominen asema ei määritä nuoren mahdollisuuksia	Harrastamisen Suomen malli mahdollistaa maksuttoman harrastamisen	Koulun kerhot keskellä päivää toteuttavat tätä	
	Yhdistysten harrastustuet tukevat nuorten harrastamista ja ovat helposti löydettäviä	Yhdistykset toteuttavat omalta osaltaan.	

Nuoret saavat tukea taloudellisissa huolissa ja ongelmissa	Vaala-seteliä kehitetään tukemaan lasten ja nuorten harrastustoimintaa		Kirjattu HOP – hankehakemukseen.
	Kunnan eri osastoiden kesätyöt tukevat nuorta oppimaan työnhakua sekä tarjoavat ansaintamahdollisuuden	Kesätyötehtävien monipuolinen tarjonta kunnan yksiköissä. Yritysten ja yhdistysten voimallisempi mukaan otto.	Kesätyöpaikkoja oli tarjolla jokaisella osastolla
	Nuoret aikuiset ja alaikäisten nuorten perheet tuntevat käytettävissään olevat etuudet ja tuen muodot		HOP-hankehakemuksessa lisätään ammattilaisten osaamista taloudellisten asioiden puheeksiottamiseen. Nuorten työpajalla näissä asioissa saa ohjausta sekä työpajan työntekijöitä, että Oulunkaaren sosiaaliohjaajalta
	Seurakunnan tuet ovat myös helposti löydettäviä		
	Taloudelliseen hyvinvointiin liittyvät ohjaus- ja neuvontapalvelut tulevat tutuksi	Taloudellisen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen Vaalan osahanke - rahoitusta haetaan	HOP – hyvinvointi, osallisuutta ja pärjäämistä hankehakemus jätetään elokuussa Nuorten työpajan osalta toteutuu
Nuoret osaavat hoitaa talousasiansa	Talousneuvontaa etsivältä nuorisotyöntekijältä ja yksilövalmentajalta		toteutuu molemmissa

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Nuori tulee kuulluksi häntä koskevissa asioissa	Nuorten ja päättäjien välinen yhteistyö kehittyy. Järjestetään nuorten ja päättäjien välisiä demokratiapäiviä, joissa tutustutaan ja madalletaan kynnystä osallistumiseen.	Jatketaan erilaisien yhteisten tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämistä. Päättäjät jalkautuvat koululle. Neuvostojen välinen yhteistyö ja sen kehittäminen.	

		Nuorille annetaan mahdollisuus olla osallisena ja muistetaan myös kertoa, mihin heidän mielipiteensä on vaikuttanut. Päätöksenteossa prosessin eri vaiheet on hyvä kertoa nuorille, esimerkiksi missä vaiheessa heidän tekemänsä aloite on tai miksi jokin asia ei saanut kannatusta.	Nuorten työpajalle kutsuttiin päiväksi toimintaan mukaan Hyvinvointijohtaja, jotta nuorille tuli tunne kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Jatkossa toiveissa olisi päättäjien, viranhaltijoiden ja luottamustoimissa olevien tapaamiseen muutoinkin.
Nuori on tärkeä osa yhteisöä	Yhteisöllisyyttä edistetään koululuokissa esim. ryhmäytymisillä	Ryhmäyttämistä tehdään yleensä yläkoulun alussa, myös muulloin tarpeen mukaan. Luokkien ryhmäytyksissä koulukuraattori mukana suunnittelemassa ja kehittämässä toimintaa Ryhmäytymiseen kiinnitetään erityistä huomiota seiskalla. Ryhmäytymispäiviä useampia, kuin yksi syksyllä. Niiden luokkien osalta ryhmäytymine säännöllistä, joissa selkeästi havaittavissa ongelmia. Yhteistyö eri toimijoiden kesken. Vaalan Kulttuuriklubi ry järjestää ryhmäytymispäiviä/työpajoja pientä maksua vastaan. Matalan kynnyksen Oulujärven Merirosvot - tapahtuma vahvistaa toiminnallaan yhteisöllisyyttä ja nuoren ja perheen välisiä suhteita ja yhteistyötä.	Koko ajan käytössä kuraattorin osalta, ei vain syksyisin. Etsivä osallistunut erilaisiin ryhmäyttämisiin ja luokkien ongelmatilanteiden käsittelyyn kuraattorin työparina. Ryhmäytymispäivä 7-luokkalaisille järjestettiin nuoris- ja liikuntapalveluiden toimesta syyskuussa 2022. Vaalan Kulttuuriklubi ry: Matalan kynnyksen tapahtumat ja toiminnot toteutuneet.
	Säännölliset luokanvalvojan tunnit edistävät osallisuutta ja yhteisöllisyyttä	Säännölliset luokanvalvojan tuokiot yläkoulussa toteutuvat.	

		Erittäin tärkeä asia nuorelle yläkoulussa ja lukiossa (ryhmänohjaajan tunnit). Niiden säännöllisyys tärkeää. Tarpeeksi usein esim kerran kahdessa viikossa.	
	Nuorisoneuvoston toiminta on aktiivista	Nuorisoneuvosto toimii, ottaa kantaa ja kuulee laajasti nuoria Vaalassa. Yhteistyö päättäjien kanssa toimii.	Nuorisoneuvosto toimii aktiivisesti ja nuorisoneuvoston edustaja osallistuu säännöllisesti maakunnallisen nuorisovaltuuston kokouksiin ohjaajan kanssa.
	Nuoret osallistetaan nuorisotilatoiminnan ja nuorten työpajatoiminnan suunnitteluun	Hyvinvointiosasto toteuttaa yhteistyössä Kunta olemme me -hankkeen kanssa	Toteutunut erinomaisesti – kivat tilat saatiin nuorille
	Yhdistysten toiminnan esittelyä nuorille	Yhdistykset toteuttavat resurssiensa ja mahdollisuuksiensa mukaan.	

Työikäinen saa tarvitsemansa tuen ja avun mielekkääseen arkeen ja elämään sekä tuntee kuuluvansa osaksi yhteisöä.

Kasvu, oppiminen ja kasvuyhteisö

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Työikäisellä on monipuolisia mahdollisuuksia aikuisiällä oppimiseen	Etäkurssitoiminnan kehittäminen kansalaisopistossa.	Selvitetään mahdollisuus lisätä etäyhteyksin pidettävien kurssien osuutta.	
	Kulttuuri- ja kotiseututietoisuuden vahvistaminen osaksi kansalaisopiston toimintaa	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry Yhdistyksen suunnitelmissa on syksyllä ainakin yksi kotiseuturetki (maisemapäivä), lisäksi on suunnitteilla Kokkolan retki syyskuussa linja-autolla. Kesällä kotiseutumuseo on auki kesäsunnuntaisin, jolloin voi tutustua museokokoelmiin Säräisniemellä. Ja jos, koronatilanne sallii, yhdistys voisi pitää teemapäiviä (esim. näyttely) Säräisniemen koululla.	Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys: osittain jo toteutuneet kotiseutumuseo auki kesäsunnuntaisin ja kiertävä näyttely on Neittävällä, retket toteutuvat syksyllä

		Lisäksi suunnitteilla on kiertävät näyttelyt eri kylillä. Kesä näyttää voidaanko jonkun kylän näyttely toteuttaa ensi kesänä.	Nuorten työpajalta tehty retkiä lähipaikkojen kohteisiin. Käyty myös esim kirjaston näyttelyissä
	Etäopiskelumahdollisuuksien kartoittaminen ja näkyväksi tekeminen.	Etäopiskelumahdollisuuksien näkyväksi tekeminen eri osastojen yhteistyönä: hallinto-, sivistys-, ja hyvinvointi-siirretään nettisivuille/ hyvinvointiosasto	Nuorten työpajalla tutustuttu etäopiskelumahdollisuuksiin ja nuoria on aloittanut opintoja etänä
	Oppimisvaikeuksiin on saatavilla tukea eri palvelualueilta.		
Kodin ja koulun yhteistyötä edistetään	Kodin ja koulun yhteistyötä edistetään oppilashuoltosuunnitelmien mukaisesti (varhaiskasvatus, yhtenäiskoulu, lukio)		

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Työikäinen saa tarvittaessa tukea vanhemmuuteen.	Vanhemmuuden tuen toiminnot ja palvelut on koottu ja tukevat vanhempia kasvatuksessa. Vanhempainkoulut kattavat myös murrosikäisten vanhemmat.		
Työikäisen ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä	VERTY-hankkeen toimintojen kautta työttömillä ja työttömyysuhan alla olevilla on mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin, saada uusia ystäviä ja vertaistukea tilanteeseensa.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistyksen toiminta on tarkoitettu kaikille yhdenvertaisesti. Yhdistys voi järjestää myös pyynnöstä oman tutustumisen kotiseutumuseolle eri ryhmille heidän niin halutessaan. Kotiseutumuseolla on opas tai oppaita, jotka henkilökohtaisesti kertovat tutustumisen aikana. Myös tarjoilua voidaan järjestää. Museolle on tarkoitus hankkia tänä vuonna liuskat, jolloin esteettömästi pääsisi kotiseutumuseoon.	Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys: ryhmille järjestetty ja järjestetään opastusta Verty-hankkeessa toteutunut erinomaisesti.
	Työikäisen on mahdollisuus osallistua kohtaamispaikkatoimintaan sekä saada vertaistukea ja tulla kuulluksi elämäntilanteessaan.	Hyvinvointiosasto: olohuonetoiminta Vaaan Kehitysvammaisten Tuki ry järjestää Kohtaa Mut -kahvilatoimintaa kehitysvammaisille ja samaa	Olohuoneissa käy työikäisiäkin

		tukea tarvitseville nuorille ja aikuisille noin 2 kertaa kuukaudessa toimintakautena. Lisäksi yhdistys järjestää rinki-iltoja (vertaistuki) ja pikkujoulun. Vertaistuki on yhdistyksen perustoimintaa. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y. järjestää syksyllä ainakin yhden retken lähialueelle sekä yhden päivän kesäretken elokuussa Hailuotoon.	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toteutunut, toiminta jatkuu elokuussa
Elämänmuutoksissa ja kriiseissä palveluohjaus, tuki ja auttaminen on toimivaa	Avioeron ja muissa elämänkriiseissä avun ja tuen muodot ovat helposti löydettäviä.		
	Ylisukupolvisen syrjäytymiskiirteen katkaisuun on kehitetty toimintamalleja.		HOP-hankehakemus jätettiin elokuussa, toimintamallien kehittäminen sisältyy hankkeeseen
	Kaikessa toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta eikä ns. leima vaikuta palveluiden tai toimintojen saavutettavuuteen ja jokainen ihminen on arvokas omana itsenään.		Nuorten työpajalla tämän asian eteen tehty töitä, on panostettu siihen että jokainen on voinut olla oma itsensä, totetuttaa itseään ja siihen myös, että nuori voi olla toiminnassa ns turvallisesti mukana, tarvittaessa "suojeltu" niinkin, ettei ulkopuoliset saa tietään nuoren olevan työpajan asiakas

Työ ja toiminta

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Vaikeasti työllistyvien tukeminen työelämäänsä pääsyssä	Työvalmentajat valmennuspajalla ja teknisellä osastolla, tuetun työllistämisen poikkihallinnollisen toimintamallin jatkuvuuden turvaaminen.		Toteutunut

	Palkkatukityöllistettyjen työmahdollisuuksien kehittäminen kunnassa.		Tekniselläosastolla työvalmennusta osatyökykyisille
	Työllistämisen kuntalisän laajentaminen koskien myös yrityksiä, jolloin työttömällä on aikaisempaa parempi mahdollisuus päästä yksityiselle sektorille palkkatuetuun työhön.		Toteutunut, kaksi yritystä palkannut työntekijän palkkatuella
	VERTY-hankkeen toimenpiteet: työ- ja toimintakyvyn parantamiseen tähtäävät toimenpiteet, yhdistysyhteistyön syventäminen ja löytää uusia mahdollisuuksia verkostoitua.		Verty-hankkeessa toteutunut erinomaisesti.
	Sivukylien työllisyyden edistämiseen liittyvän yhteistyön kehittäminen toimijoiden kanssa.		Osin toteutunut eli yksi yhdistys toteuttaa pitkäaikaistyöttömien (yli 2 vuotta työttömänä) työllistymistä
	Vajaatyökykyisten ja osatyökykyisten työllisyyden edistäminen		Teknisellä osastolla työvalmennusta osatyökykyisille
	Työllisyyspalveluiden tulevaisuuden selvittely valtakunnallisten uudistusten yhteydessä.	Työttömien työnhakijoiden ohjaaminen oikean palvelun piiriin yhteistyössä TE-toimiston kanssa sekä kunnan työllisyyspalveluiden kanssa.	Prosessi vielä kesken
Ohjaamotoiminnan kehittäminen	Yhdistysten ja yritysten työllistämisen tukeminen, edistäminen ja jatkuvuuden turvaaminen. Yhteistyön kehittäminen kunnan, yritysten ja yhdistysten kanssa.		Ei ole toteutunut

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Työikäisellä on mahdollisuus vastuulliseen ja turvalliseen	Toteutetaan suunnitellusti liikenneympäristön parantamista.	Liikenneturvallisuustyöryhmä yhdessä sopii toimenpiteistä	

liikkumiseen liikenneturvallisuustyön kautta.	Kuntakeskuksen viihtyisyyden lisääminen.	Osallistettu kuntalaisia Kunta olemme me -hankkeen kautta	Toteutunut Tekniselle osastolle annettu valtuudet käyttää kuntalaisten osallistavan budjetoinnin 10 000 euroa torin alueen viihtyisyyden lisäämiseen.
Työikäinen voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa.	Kansalaisopiston näyttelyt	Järjestetään mahdollisuuksien mukaan vuosittain opiston opiskelijoiden kädentaitonäyttely ja musiikkikonsertti.	
	Työikäisellä on mahdollisuus saada taidettaan näkyville vaihtuvissa näyttelyissä esimerkiksi kirjastolla tai muissa näyttelytiloissa.		Tykkääkkönää?-näyttely kirjastolla elokuun loppuun
	Käsillä tehdyt, musiikki- sekä kirjoitettu taide tulevat osaksi kuntakuva matalalla kynnyksellä.		
Laadukkaat ulkoilu- ja luontoliikunta-alueet edistävät työikäisen luovuutta, terveyttä ja hyvinvointia sekä ovat turvallisia.	VERTYn ja yhdistysten toimintojen kautta työttömät ja työttömyysuhan alla olevat tutustuvat luontoon ja retkeilyreitistöihin.	Yhdistykset tekevät luontoretkiä: Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.:n retki/retket lähialueelle (esim. Rokua ja Pelso)	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y. retki Rokualle on toteutunut
		Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry:n maisemapäiväretki/ tai maisemapäiväretket	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry:n maisema päivä on toteutunut
	Retkeily- ja luontoreittejä kunnostetaan.	Tekninen osasto hankkeistanut: Rokua reitistöhanke, Oulujärven saarien tuki- ja taukopaikkojen kunnan selvittely yhdessä Metsähallituksen kanssa, Enonlahti- Sahanrannan satamien	Rokuan reitistöhanke käynnissä Taukopaikkoja selvitelty ja tehty toimenpiteitä yhdessä MH kanssa Satamat valmistuvat elokuussa

		kunnostus, Frisbeegolfradan suunnittelu täysimittaiseksi, polku- ja pitkospuiden kunnostaminen vähitellen	Frisbeegolfradan suunnittelun ja toteuttamisen maksaa yritys. Polku- ja pitkospuita on kunnostettu kesällä, jatkuu ensi vuonna
	Luonnon hyvinvointia lisäävät vaikutukset tulevat osaksi kaikkien kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä.		
Asuntopoliittinen strategia tukee työikäisen asunnon saantia	Asuntopoliittinen strategia huomioi asunnottomuuden, sosiaalisesti tuetun sekä erityisryhmien asumisen. Asuntopoliittisessa strategiassa päämääränä on tarjota asukkaille riittävän terveellinen, turvallinen ja viihtyisä asuminen, jossa tarjotaan laadukkaita, eri elämäntilanteet ja muutokset huomioivia vuokra-asuntoja.		

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Työikäisellä on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-aikaan ja	Harrastusmahdollisuudet on tehty näkyväksi nettisivuille		Ei ole vielä toteutunut
	Erilaisia sähköisiä palveluita kehitetään	Vaalan kehitysvammaisten Tuki r.y.:n nettikahvilatoiminta.	Vaalan kehitysvammaisten Tuki r.y. : toteutunut, jatkuu elokuussa

monipuoliseen harrastamiseen.	Matalan kynnyksen etäliikuntapalveluita kehitetään		
	Vesiliikunnan monipuolisten mahdollisuuksien kehittäminen esim. Oulujärvellä	Melontakurssit Oulujärvellä	Oulujärven melojat: melonnan peruskurssi heinäkuussa, 6 osallistujaa, joista kaksi nuorta - melonnan ABC, henkilökohtaista opetusta yhdelle aikuiselle (mahdollisuus kaikille, mutta ei tullut muita osanottajia) - melonta- ja suppailutapahtuma lapsille ja nuorille Sahanrannassa, kymmeniä osallistujia neljän tunnin aikana - Verty-hankkeen melonta, 5 henkilöä meloi, ensin osa kaksikoissa ja sitten itsenäisesti. - viikkomelonnat vuoroviikoin maanantaina tai torstaina kesä-elokuussa. Osallistujia keskimäärin 5-6 hlö/kerta - muutamia yhteisiä retkiä pienemmällä porukalla
	Kylätalojen ja kunnan harrastetilojen toiminnan kehittäminen monipuolistamaan sivukylien ja kuntakeskuksen (Esim. Urheilutalo) harrastusmahdollisuuksia		
	Ulkokuntosalin hyvän tuulen puiston toteuttaminen		
Työikäinen voi nauttia omasta, itselleni tärkeästä kulttuurista.	Erilaiset kulttuuritapahtumat tukevat työikäisen hyvinvointia musiikki, teatteri, taide, ilmaisutaito	Selvitellään Kaiku-kortin tapaista palvelua vähävaraisille? Mahdollistetaan maksullisiin tapahtumiin osallistuminen myös niille, joilla ei ole oikeasti varaa.	
	Kansalaisopiston kulttuuriin liittyvien kurssien edistäminen	Kurssitarjonta pidetään monipuolisena.	

	Yhdistysten kulttuuritoiminnan tukeminen	Hyvinvointiosasto tukee avustamalla	
	Kotiseututietoisuuden ja kulttuurin lisääminen	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: museo avoinna kesäsunnuntaisin, teematapahtumat, kiertävät näyttelyt eri kylillä, kotiseruturettekset ja kulttuuritilaisuuksien järjestäminen esim. yhteistyössä Oulujärven kansalaisopiston kanssa. Yhdistys järjestää retken Kokkolaan syyskuussa	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys: toiminta osittain jo toteutunut, jatkuu syksyllä

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Työikäisen fyysiseen terveyteen ja mielen hyvinvointiin liittyvät huolet tunnistetaan riittävän varhain.	Hyvän mielen kunta hankkeen kanssa yhteistyössä kehitetyt toimintamallit otetaan käyttöön.		
	Mielenterveysosaamista lisätään poikkihallinnollisesti		
Mielen hyvinvointia tukevat toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavia.	Vertaistukiryhmätoiminnan kehittäminen tukemaan mielenterveyskuntoutuksessa.		
	Aikuisen tuen polku tekee toiminnot ja palvelut näkyväksi.		Ei vielä toteutunut
Työikäiset osaavat pitää huolta omasta fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnistaan.	Monialainen, eri toimijoiden välinen yhteistyö ennaltaehkäisyssä ja matala kynnyksen palveluiden saatavuuden parantamisessa huomioidaan hyvinvointialueuudistuksessa		

Elintavat ja terveyskäyttäytyminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Työikäisellä on mahdollisuus edistää monipuolisesti terveellisiä elintapojaan.	Elintapaohjauksen asiakasprosessin kehittäminen: puheeksi ottaminen, asiakaslähtöinen suunnitelma, muutoksen seuranta ja tuki, järjestelmällinen kirjaaminen		Elintapaohjausta toteutetaan hyvinvointipalveluissa ja liikuntapalveluissa sekä yksilö-, että ryhmämuotoisena.

	asiakastietojärjestelmiin sekä moniammatillinen tiimityö.		Nuorten työpajalla toteutuu
	Elintapaohjauksen palvelutarjotin kootusti nettisivuille.		Kehitetään syksyn aika yhteistyössä hyvinvointipalvelut ja liikuntapalvelut.
	Sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvä yhdyspintatyö on suunnitelmallista hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyötä (esimerkiksi ryhmämuotinen elintapaohjaus, Tulppa- ryhmätoiminta)	Perhepalveluissa työskentelee päihdetyöntekijä, hänelle saa hyvin aikoja. Terveellisten elintapojen opettaminen, niistä kertominen on tarvittaessa osa työikäisten sosiaalihojausta.	
	Kehitetään terveellisen ruoan valmistamiseen liittyviä kursseja/ kerhoja kuntakeskuksessa ja sivukylillä. Perinneruokakursseja.		Toteutettu kaksi ryhmää ryhmämuotoista elintapaohjausta. Syksyllä alkaa nuorten ryhmämuotoinen elintapaohjaus. Vanhustenviikolla tulossa terveellistä ravitsemusta tukeva ruokakerho ikäihmisille.
	Vertaistervarit hankkeen ja muiden hankkeiden kanssa yhteistyössä kehitetään elintapaohjausta ja terveellistä ravitsemusta.		
	Liikunnallisen elämäntavan edistäminen osana kylätalojen ja kunnan harrastetilojen toiminnan kehittämistä.		
	Etäliikuntamahdollisuuksien kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.		
	Ehkäisevän päihdetyön ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen.		Nuorten työpajalla toteutuu

Taloudellinen toimeentulo

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
---------	--------------	---------------------	------------------

Sosioekonominen asema ei määritä työikäisen mahdollisuuksia	Köyhyys ilmiönä tulee tutuksi: periytyminen, matala koulutustaso, työmarkkinoilta putoaminen, terveydelliset ongelmat köyhyyteen liittyen, yksinhuoltajuus.		HOP-hankehakemus jätettiin elokuussa, toimenpiteitä hankkeessa
	Toimintamalleja taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseksi kootaan.	Oman taloudenhallinnan ohjausta ja kulutustottumuksiin perehtymistä yhdessä asiakkaan kanssa.	HOP-hankehakemus jätettiin elokuussa, ammattilaisten osaamista lisättiin toimintamallien käyttöönottamiseen.
	Kirjastopalveluiden näkyväksi tekeminen esimerkiksi liikuntavälinelainausta		
Työikäiset saavat tukea taloudellisissa huolissa ja ongelmissa	Aikuisen tuen polku tekee näkyväksi käytettävissä olevat tukimuodot ja etuudet. Maksuttomien toimintojen näkyväksi tekeminen!		Ei vielä toteutunut
	Oulunkaaren ja hyvinvointialueen palveluohjauksen ja seudullisen palveluohjauksen numeron näkyväksi tekeminen.		
	Asuntopoliittinen strategia tukee heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevia. Sosiaalisesti tuettu asuminen.		
Työikäiset osaavat hoitaa talousasiansa	Työikäisen digitaalisten valmiuksien kehittäminen ja tukeminen.		
	Kunnan yhteispalvelupisteen markkinointi. Kelan etäneuvonnasta tiedottaminen.		

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
---------	--------------	---------------------	------------------

Työikäinen kokee halutessaan kuuluvansa osaksi yhteisöä.	Osallisuusindikaattori ja osallisuuskysely otetaan käyttöön.		HOP-hanke sisältää itsearviointimenetelmien hyödyntämistä, hankehakemus jätettiin elokuussa
	Työikäinen tulee kuulluksi kunnan eri palvelualueilla ja pystyy vaikuttamaan palveluihin.		Työllisyyden edistämisen kumppanuusiltoja suunniteltiin ja niitä pidetään keväällä 2023
	Kehittäjäasiakastoiminta on osa kunnan, Oulunkaaren ja tulevan hyvinvointialueen palveluiden kehittämistä.		Verty-hanke kouluttanut 6 kehittäjäasiakasta, jotka ovat olleet aktiivisesti mukana Posken maakunnallisissa kehittäjäasiakaspalavereissa.
	Kehittäjäasiakastoiminta juurtuu osaksi palveluiden kehittämistä. Kehittäjäasiakasvalmennusta kehitetään sekä kehittäjäasiakastoiminta laajennetaan kattamaan koko ikäryhmää.		HOP-hankehakemus jätettiin elokuussa, sisältää kehittäjäasiakastoiminnan jatkokehittämistä
	Työikäisten osallisuutta edistetään osana yhdistysten yhteisöllistä toimintaa. Esimerkiksi tapahtumien järjestäminen tai vertaistukitoiminta.		
	Yhdistysten välistä yhteistyötä edistetään yhteisöllisyyden edistämiseksi.	Yhdistysten välinen yhteistyö, jos se vain on mahdollista. Yhteistapahtumat esim. Säräisniemellä, Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry:n suunnittelemat eri kylien kiertävät näyttelyt. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.:n vertaistukitoiminnat (esim. ringi-illat) ja Kohtaa mut - kahvilatoiminta	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: toteutunut Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.: toteutunut

Ikäihminen on arvokas osa yhteisöä, hänellä on mielekäs arki ja elämä.

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Ikäihmisellä on monipuolisia mahdollisuuksia osallistua yhdistysten toimintaan.	Vaalalaisten eläkeläis- ja erityisjärjestöjen toiminta säilyy virkeänä ja monipuolisena.	Hyvinvointiosasto: Kannustetaan yhdistyksiä ja järjestöjä jatkamaan toimintaa ja ollaan mukana toiminnan käynnistämisessä sekä tuodaan sivukylien toiveita kunnan suuntaan. Tarvittaessa järjestetään toimintaa toiveiden mukaan. Autetaan löytämään yhteisiä tiloja. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: kotiseutumuseo auki kesäsunnuntaisin, kotiseuturetket, näyttelyt, tapahtumat ja teemapäivät sekä Kokkolan retki. Kahvikamaritoimintaan osallistuminen Säräisniemen koululla. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.: rinki-illat (vertaistukitoimintaa), retket lähialueelle ja yksi pitempi retki (kesä-syksy), pikkujoulu Kannustaminen järjestötoimintaa ja huolehtiminen uusiutumisesta, kaksi kolme kautta veturina ja vaihto tuo jatkuvuutta.Mitä toimintoja muualla järjestöt tekevät ja niiden Vaalaan soveltaminen. Yhdistystoiminta pysyy virkeänä, jos talous pysyy kunnossa. Kunnan avustus on hyvä kannustin. Vaalan Vanhustentaloyhdistys r.y:n toimintaan ovat järjestöt ja yhdistykset tervetulleita. Yhdistyksen jäsenen voidaan vaikuttaa Vaalan vanhustentaloyhdistyksen omistamissa rakennuksissa mm. asumisoloihin.	Hyvinvointiosasto: Hvs ollut mukana kyläilloissa ja tuonut kylien toiveita kunnan suuntaan. Kerhoissa kyläläisten toiveita otettu vastaan. Viety tietoa myös kylille päin. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry osittain jo toteutunut, toiminta jatkuu syksyllä Säräisniemen Kyläyhdistys: Kahvikamarit pääsimme koronan takia aloittamaan vasta 8.2.2022 ja ne pyörivät toukokuun loppuun saakka neljän yhdistyksen vuorovedolla (kyläyhdistys, Martat, maa- ja kotitalousseura ja museo- ja kotiseutuyhdistys) Seurakunta vieraili kerran kuussa, Ritva Karhula kävi 29.3 ja avoin olohuone järjestettiin 17.5. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.:retket syyskaudella toteutuneet

	Kunta tarjoaa maksuttomat tilat yhdistystoimijoille kuntakeskuksessa, mutta mahdollisuuksien mukaan myös sivukylillä.	Toiminnan kannalta edulliset/ maksuttomat tilat ovat tarpeen, varainhankinta voidaan suunnata toiminnan pyörittämiseen ja monipuolistamisen jos kiinteistökulut nolla tai minimaalinen. Kunta tarjoaa maksuttomia tiloja Vaalan Vanhustentaloyhdistys r.y:ssä Karpalokodin kerhohuoneella tällä hetkellä Vaalan Kehitysvammaisten tuki r.y:lle ja Vaalan Näkövammaiskerholle. Maksuttomia tiloja yhdistyksille aikataulujen puitteissa myös kuntakeskuksessa uudella Nuokkarilla. Tilojen tarjoaminen yhdistyksille on niiden toiminnan elinehto ja mahdollistaa myös yhdistysten välisen yhteistyön. Yhteistyön aikaansaamiseen olemme panostaneet jo vuosia ja siinä osin onnistuneekin.	
	Kunta tukee yhdistysten toimintojen näkyväksi tekemistä sekä markkinointia	Yhdistysten toimintojen, tapahtumien markkinointia kunnan tiedotus- ja somekanavilla, kauppojen ilmoitustauluilla,	
	Sähköiset infotaulut otetaan käyttöön		Ei ole saatu käyttöön
	Toimijat tutuksi-tapahtumia tai vastaavia yhdistysten tunnetuksi tekemiseksi	Toimijat tutuiksi. Olisi hyvä tietää, mitä toiset suunnittelevat ja voidaanko tehdä jotain yhdessä.	

	Kunnan tilojen monipuolinen hyödyntäminen yhdistysten toiminnoissa esim. Ruokakurssit	Tarpeen arjen helpottamiseksi ja taitojen kohottamiseksi. Kursseja tulee suunnat ikäihmisten tarpeiden mukaan, Vetäjän löytäminen ja tilojenkäyttö työpäivän/koulupäivän hieman haasteellinen, vastuukysymykset ratkaistava. Varmistettava, että kyläkoulut jäävät kuntalaisten käyttöön.	
Kansalaisopiston tarjonta vastaa ikäihmisten harrastus- ja oppimisen tarpeisiin.	Kansalaisopiston kurssveja järjestetään myös sivukylillä. Etäkurssitoimintaa kehitetään sekä selvitetään uusia toimintamalleja kurssien toteuttamiseen sivukylillä.	Kursseja järjestetään sivukylillä kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan.	Kansalaisopiston kurssveja on järjestetty Säräisniemellä (kudonta) ja Veneheittossa (Senioreiden ATK kurssi)
	Kulttuuri- ja kotiseututietoisuuden vahvistaminen osaksi kansalaisopiston toimintaa	Kotiseuturetket/retket lähialueille ovat tärkeitä toimintamuotoja sekä Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry:lle että Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys ry:lle kotiseutuun tutustuminen, tarinat menneestä, nykypäivästä ja elämästä eripuolilla Vaalaa eriaikakausina hyvin kerrottuna tuo tietoisuutta siitä mitä on ollut ja miksi alueemme ja kylät on ainutlaatuisia. Yhdistykset voivat toimia myös yhteistyössä kansalaisopiston kanssa, kuten on tapahtunut lausuntapiirin kanssa. Useana vuonna on järjestetty olemme järjestäneet runomatinen Säräisniemen koululla, vastaavana vastuuyhdistyksenä on ollut Säräisniemen kyläyhdistys ry tai Säräisniemen Museo- ja -kotiseutuyhdistys ry ja talkoolaisina myös Martat. Seuraava matineamme on su 1.5.2022 klo 14 Säräisniemen koululla. Näin voimme lisätä kulttuuritarjontaa kaiken ikäisille.	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: ei vielä toteutunut Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys: ei vielä toteutunut Hyvinvointiosasto: OLOHUONE kerho tehnyt tutuksi kotiseudun historiaa kesän aikana tekemällä retkiä kotiseutu museolle, tutustuttu käsityönäyttelyyn, retkeily Lumotun Hallan maassa sekä Pelson lohilammella.
	Yhdistysten ja kansalaisopiston toiminnassa täytyy paremmin ottaa huomioon ne ikäihmiset, joiden liikkuminen palveluiden	Toimitiloja peruskorjattaessa ja uusia tehtäessä liikuntaesteettömät tilat tavoitteena. Seniorituoli, korkea, käsinojallinen, niitä kaikkiin tiloihin. Portaisiin tukikaiteita. Tilojen esteettömyyttä tarkasteleva ryhmä perustettu	Hyvinvointiosasto Kunta olemme me -hanke tehnyt selvitystä Esteetön Vaalan hankkeesta.

	ääreen on rajoittunutta. Palveluita ja toimintaa tulisi tarjota myös kotiin esimerkiksi netin välityksellä.	Kunta olemme me -hankkeen toimesta ja parannettavien kohteiden kartoitus menossa. Vanhus- ja vammaisneuvostoa osallistetaan suunnitteluun. Ala-asteella portaiden hissi tai vastaava Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry:n kannalta hyviä tavoitteita. Esteettömyys on tärkeä yhdistysväelle. Lisäksi se, että tilat ovat lähellä, jolloin kulku onnistuu. Maksuttomat tilat tärkeää. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: Esteettömyyteen yhdistyksellä on oma hanke, jonka avulla saamme hankittua liuskat portaisiin ja kynnyksiin (Kotiseutumuseo). Maksuttomat tilat tärkeä.	Esteettömyyskartoitus jatkuu syksyllä. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys: hankinnat kesken, toteutumassa
--	--	--	---

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Ikäihmisen ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä.	Kunnan ja yhdistysten yhteistä kiertävää Olohuone-toimintaa kehitetään ja jalkautetaan erityisesti sivukylille. Olohuoneella on viikoittainen kokoontumispaikka uusissa nuorisotiloissa ja lisäksi olohuone kokoontuu säännöllisesti myös sivukylillä (yhteistyössä sivukylillä toimivien yhdistysten kanssa).	Olohuonetoiminta aluillaan, jolle toivotaan jatkoa. Olohuonetoiminta jatkuu hyvinvointisuunnittelija mukana niissä. Mukana voisi olla ulkopuolinen alustaja. Säräisniemen kyläyhdistys: Kiertävät olohuoneet voisi saada myös sivukylille ja näin meille on alustavasti luvattukin. Voimme pitää niitä kahvikamari aikoina ja kesälläkin ja tällöin esim yhteislaulutilaisuuksia vaikka kodalla, museon pihalla tms. Lukumäärää en osaa vielä luvata, riippuu siitä moniko kylän yhdistyksistä innostuu asiaan.	Hyvinvointiosasto: Olohuone toiminta aloitettu keväällä kirkonkylällä sekä kahvikammarin yhteydessä Säräisniemellä. Jatkuu näillä kylillä ja elokuussa aloitettu Nuojualla ja Suutarinkylällä Säräisniemen kyläyhdistys,

			Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys: kahvikamari toteutunut, toiminta jatkuu syksyllä
	Puhelinrinkeihin saadaan lisää vapaaehtoisia ohjaajia ja siten rinkien määrä lisääntyy	Puhelinrinkiin osallistujia etsitään parhaillaan. Käynnistyy hyvinvointisuunnittelijan toimesta heti kun tarvittava määrä osallistujia saatu kasaan. Toiveena aloittaa jo tälle kevättä.	Puhelinrinkiin etsitty osallistujia ja rinki saatiin käyntiin syksyllä
	Löytävää seniorityötä kehitetään eteenpäin yhteistyössä muiden ikäihmisten parissa työskentelevien kanssa, kuten kunnan muut palvelut, Oulunkaaren sotepalvelut, tuleva hyvinvointialue, srk, yhdistykset	Matalan kynnyksen yhteyden otot hyvinvointisuunnittelijaan, seurakuntaan jne. Huoli-ilmoitukset. Toimijat yhdessä, ei kaikki erillään, yksinkertainen toimintamalli. Ikäihmisten verkosto	Hyvinvointiosasto: Hyvinvointisuunnittelija saanut kesän aikana huoli-ilmoituksia useita lähinnä omaisilta, läheisiltä, naapureilta. Kaikki koskeneet ikäihmisiä ja heidän pärjäämistä kotona. Ohjattu, neuvottu viety asioita eteenpäin kunnan sekä Oulunkaaren suuntaan. Huoli-ilmoitusten tekoa sekä etsivää vanhustyötä tuotu esille kesään aikana eri some kanavilla.
	Seurakunnan Kahvikamari ja kerhot		
	Kotikäynnit		Kotikäyntejä ei hyvinvointiosaston toimesta ole tehty, yhteydenotot tehty puhelimitse jolloin myös

			ohjausta ja palveluneuvontaa tehty
Sukupolvet ylittävä toiminta lieventää ikäihmisen yksinäisyyttä ja edistää ihmissuhteita	Kehitetään omaa kyläluuta-toimintaa, yhdistysten yhteistyötä lisätään		
Ikäihmisellä on mahdollisuus saada apua ja tukea riittävän varhain hyvinvointihuoliinsa.	Huoli-ilmoituksen tekeminen on tuttua ja oikea-aikaista	Jokainen tekee huoli-ilmoituksen tarvittaessa	Huoli-ilmoituksen tekemiseen kuntalaisien kannustettu, niitä hyvinvointisuunnittelijalle tehty ja ne olleet perusteltuja sekä oikea-aikaisia
	Omaishoitajat saavat tarvitsemansa tuen ja vapaan, varahoitajajärjestelmää kehitetään myös osana yhdyspintatyötä	Omaishoitajat tärkeässä roolissa, jotka tarvitsevat myös vapaata.	Omaishoitajien jaksamista tuettu esim. Olohuone-toiminnalla, yhteyden pidolla sekä palveluneuvonnalla.
	Omaishoitajien vertaistukiverkoston toiminnan elävöittäminen ja kehittäminen, esimerkiksi kohtaamispaikan muodossa	Tukiverkostoa ei ole, tarvetta on	
	Tukiyhdistysten toiminta nähtäväksi		
	Sähköisiin infotauluihin tieto esimerkiksi siitä, mihin olla kriisin hetkellä yhteydessä		Sähköisiä infotauluja ei ole saatu käyttöön
Elämänmuutoksissa ja kriiseissä palveluohjaus, tuki ja auttaminen on toimivaa (juuri eläkkeelle jääneet sekä leskeksi jääneet)	Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä kehitetään toimintamalleja esim. eläköitymiseen tai leskeytymiseen liittyviin kriisitilanteisiin	Asioista pitää puhua etukäteen ja kertoa kokemuksia ja miten niihin tulee varautua, konkretia, mikä muuttuu taloudessa ja muissa arjen asioissa.	

	Monialaisten vertaisryhmien kehittäminen	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry:n kannalta tärkeää. Yhdistyksen toimintaan kuuluu vertaistuki olennaisena osana.	
	Elämänmuutosten yhteydessä otettava huomioon myös ennaltaehkäisevä päihdetyö	Matalan kynnyksen yhteydenotto esim. perhekeskukseen, srk, hyvinvointisuunnittelija ja mietitään yhdessä avun tarvetta	Yhteydenottoja hyvinvointisuunnittelijalle tullut. Palvelunohjausta annettu. Avuntarpeen kartoitusta sekä opastus annettu.

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Ikäihminen pärjää halutessaan kotonaan mahdollisimman pitkään.	Vähävaraisille ikäihmisille tarkoitetun Vaala-setelin käyttöönotto yhteistoiminnassa sosiaalipalvelujen sekä Vaala-setelitoimijoiksi ilmoittautuneiden yritysten ja yhdistysten kanssa.	Vaala-setelin jatkokehittely menossa. Toimijakartoitus avoinna, toimijoita haetaan edelleen varsinkin sivukylien osalta.	Vaala-setelin jatkokehittely tauolla.
	Ikäihminen saa apua kodin ylläpitotoihin	Vaala-seteli	Apua kotona pärjäämiseen mietitty eri palveluntarjoajilta sekä palvelumuodoista.
	Ikäihminen tietää apuvälinekäytännöt sekä asunnon muutostöihin liittyvät kriteerit ja etuudet	Ikäihmisten kotona tarvittavien muutostöiden tekemisen sekä tukien infoamista. Asiantuntijaluentoa aiheesta.	
	<u>Ikäihmisten kotona asumisen ja pärjäämisen tukeminen</u>	<u>Kotipalveluiden saaminen sivukyliä ikäihmisille</u>	<u>Palveluneuvontaa, eri toimijoiden tunnetuksi tekemistä jatkettiin</u>
Ikäihmisellä on mahdollisuus vastuulliseen ja turvalliseen liikkumiseen.	Eri kiinteistöjen ja liikkumisväylien esteettömyyttä edistetään ja niitä pidetään hyvässä kunnossa.	Ikäihmisten kannalta esteettömät tilat välttämättömiä.	Hyvinvointiosasto, tekninen osasto yhteistyössä Kunta olemme me -hankkeen kanssa osallistanut vanhus- ja

	Luontoliikuntakohteiden esteettömyys: valitaan jokin kohde joka tehdään esteettömäksi	Jokainen toimija huolehtii omalta osaltaan kiinteistöjen siisteydestä ja ilmoittaa mahdollisista epäkohdista tai ongelmista nopeasti.	vammaisneuvostoa Esteetön Vaala hankesuunnitteluun.
		Esteettömien luontokohteiden läpikäynti	Esteetön Sahanranta esiselvitys on saanut hankerahoituksen.
		Sahanrannan uimarannasta esteetön vuoden 2022 aikana	
	Ikäihmisten ajoterveysteen liittyvää tietoutta lisätään.	Ikäihmisten ajoterveysluento. Teemaviikoilla lisää eri aiheista esim. lääkkeet ja alkoholi	Ikäihmisten ajoterveys –luento pidetty keväällä valtuustosalissa.
	Kunnan kiinteistöjen toimivuus ikäihmisille /remonteissa huomioidaan ikäihmisten tarpeet	Esteettömyys	Esteettömyys kartoitusta tehty. Esteetön Vaala hankkeen kanssa yhteistyössä
Ikäihminen voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa.	Kulttuuritapahtumia tarjotaan esteettöminä, tapahtumien striimaaminen esim. vuodeosastolle, palvelukoteihin jne.	kulttuuritapahtumien striimaaminen hyvin tärkeä	
Laadukkaat ulkoilu- ja luontoliikunta alueet edistävät ikäihmisen luovuutta, terveyttä ja hyvinvointia sekä ovat turvallisia	Terapiaeläintoiminnan kehittäminen		Terapia eläintoiminta ei käynnistynyt

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Ikäihmisellä on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-aikaan ja monipuoliseen harrastamiseen.	Harrastusmahdollisuudet on tehty näkyväksi myös nettisivuille	Harrastekalenterin kokoaminen	
	Harrastusmahdollisuuksista viestitään monipuolisesti infotauluilla, ilmoitustauluilla ja lehdessä, perinteinen lehtinen	Infotaulut torille, kaappoihin uuteen hykeen ja kirjastoon.Sisältöä päivitetävä säännöllisesti. Myös sivukylille tiedotusta esim. hyvinvointisuunnittelijan mukana viestin viestiä olohuoneiden yhteydessä	

	Kylätalojen ja kunnan harrastetilojen toiminnan kehittäminen monipuolistamaan sivukylien ja kuntakeskuksen (Esim. Urheilutalo) harrastusmahdollisuuksia		
	Ulkokuntosalin hyvän tuulen puiston toteuttaminen	Eri ikäryhmien osallistaminen suunnitteluun.	Liikuntapalvelut järjestivät kesän läpi viikoittaisia tyhmäliikuntatunteja (puistojumppia) edistään ikääntyvän terveyttä sekä opastuksia koulukeskuksen kuntosuistossa.
	Yhteistyössä järjestetään säännöllisesti Olohuonetoimintaa	Olohuone-toiminta käynnistynyt. Kylien kanssa yhteistyötä tehty hyvinvointisuunnittelijan toimesta	
	Hyvän korkuisia ja helposti saavutettavia penkkejä ympäristöön, joissa voi levähtää kävelylenkin varrella	Mahdollisimman huonosti rikottavia penkkejä ja pöytiä, levähdyspisteet tarpeen. Varmistettava siisteys Suunnitelmia on tehty, ne vaan toteutukseen. Keskustaajamassa useita alueita joista saadaan viihtyisät kohteet levähtää. Sahanrannan alue, Veturipuisto ja Vaalanrannan alue! Sekä suunnitellut luontopolut, luonto antaa voimaa. Penkit lähelle kulkuväyliä, jotta niihin pääsee helposti istumaan esim. rollaattorin kanssa. Kulkuväylien päällyste helppokulkuista esim. rollaattorilla liikkuville	Torille levähdyspisteet, pöydät, penkit saatu. Myös siisteydestä huolehdittu, roskiksia laitettu lisää.
Ikäihminen voi nauttia omasta, itselleen tärkeästä kulttuurista.	Matalan kynnyksen etäkulttuuri- ja liikuntapalveluita sekä maksuttomia kulttuuri- ja liikuntapalveluita kehitetään	Tarjotaan hyvinvointia tukevia tapahtumia	Kesällä 2022 liikuntapalvelut järjestivät maksuttomia, ohjattuja matalan kynnyksen puistojumppia sekä lihaskuntoa edistäviä liikuntaohjauksia Vaalan alueella. Eläkeliiton Vaalan yhdistys: Toimintaa on kuitenkin ollut.

			Normi kerhot, ulkoilupäivä toukokuussa. Kesällä neljänä kerhopäivänä ulkopelejä. Peräkonttikirppis Kuntatiedotteiden taittelu. Isommat talkotoiminnat menevät heinäkuun puolelle FestiVaala ja perinnepäivä.
	Erilaiset kulttuuritapahtumat tukevat ikäihmisten hyvinvointia musiikki, teatteri, taide, ilmaisutaito: osallistetaan ikäihmiset suunnitteluun	Seurakunta järjestää konsertteja ja muita musiikkitapahtumia Kulttuuritapahtumat tuovat yhteistä hyvinvointia toimijoille ja myös kaikille kävijöille.	15.5 2022 oli Säräisniemen kirkossa piispan messu ja kirkkokahvit, joita järjestämään oli pyydetty Säräisniemen yhdistykset. Päävastuun kantoi maa- ja kotitalousseura ja Martat. Säräisniemen Kyläyhdistys: 1.5. 2022 klo 14 oli koululla kansalaisopiston lausuntapiirin runomatinea. Vaikka järjestäjä virallisesti on kansalaisopisto, tarvitaan käytännön järjestelyihin myös muita, lähinnä mukana oli kyläyhdistys ja museo- ja kotiseutuyhdistys. 24.5.2022 oli kyläyhdistys kutsunut vierailulle valtakunnan virallisen kylähullun, Anita Sieväsen listä ajatuksella saada vinkkejä kylätoimintaan. Häntä kuulemassa oli 18 henkilöä, mutta jatkoa ei ole ainakaan vielä seurannut.

			11.6.2022 oli siten valtakunnallinen avoimet kylät tapahtuma, johon kyläyhdistys on osallistunut useana vuonna, mutta nyt saatiin mutakin mukaan. Museo oli auki (museo- ja kotiseutuyhdistys). Kyläyhdistys järjesti ohjatun kyläkävelyn, oppaana Matti Haataja, mukana 18 henkeä tässäkin. Impin-päivä kahvit tarjosi maa- ja kotitalousseura koululla. Illalla oli kyläyhdistyksen järjestämä kauneimmat kesälaulut tilaisuus Säräisniemen kirkossa, mukana yli 60 laulajaa.
	Kansalaisopiston kulttuuriin liittyvien kurssien edistäminen	Kansalaisopiston tarjonta pidetään monipuolisena.	
	Yhdistysten kulttuuritoiminnan tukeminen	Kunta tukee Oulujokilaakson Näyttämöyhdistystä kesäteatterin tuottamisessa	Erittäin onnistunut kesäteatterikesä! Sai paljon positiivista palautetta!
	Kotiseututietoisuuden ja kulttuurin lisääminen	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry:n toimintaa: Kotiseutumuseo on auki kesäsunnuntaisin, jolloin on myös teemapäiviä ja näyttelyitä. Lisäksi järjestetään esim. maisemapäiviin liittyen kotiseuturetkiä omassa kunnassa sekä pitempi retki syyskuussa 2022 Kokkolaan. Suunnitteilla on myös kiertäviä näyttelyitä eri kylillä (kesällä).	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys: toteutunut

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Fyysiset sairaudet heikentävän mahdollisimman vähän ikäihmisen osallisuutta	Toimivat kotoa kotiin polut Kotikäynnit tukevat oikea-aikaisesti ja riittävän varhain hyvinvointihuolien tunnistamisessa	Kotikäynneillä voidaan arvioida terveystilannetta ja ohjeistaa, miten kannattaa toimia terveyden suhteen. <u>Kotipalvelun tekemät tarpeen kartoituksen käynnit</u>	
Ikäihmisen ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä Ikäihmisten mielen hyvinvointiin liittyviin haasteisiin tartutaan ajoissa	Löytävän seniorityön malli tukee ikäihmistä kokonaisvaltaisesti	Erittäin matalan kynnyksen lähestyminen ja yhteydenotot hyvinvointisuunnittelijaan Huoli-ilmoitukset	Etsivän seniorin työtä tuotu tutuksi eri tiedotusmuodoilla. Matalan kynnyksen yhteydenotot lisääntyneet. Huoli-ilmoitukset lisääntyneet
Ikäihmisillä on tietoa kuinka omaa mielen hyvinvointia parannetaan sekä tarjolla myös ammattiapua silloin kun oma-apu ei enää riitä	Ikäihmisten tuen polku tekee näkyväksi erilaiset tuen ja auttamisen muodot Mielenterveyden haasteiden tunnistaminen ja näkyväksi tekeminen luentoja ja tiedon lisäämisen avulla	Myös omaisille sekä läheisille tiedottamista Ikäihmisten kanssa toimiville koulutusta ko. aiheesta.	Omaisia/läheisiä kannustettu huoli-ilmoitusten teossa. Eri auttamisen ja tuen mudoista infottu. Mielenhyvinvointi luento järjestettiin syksyllä
Häpeän tunne "mielenterveyshaasteista" vähenee ja ikäihmisten kynnys hakea apua ja tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa paranee	Lähipalvelut pyritään turvaamaan hyvinvointialueuudistuksessa	Matalan kynnyksen yhteyden otot eri tahoihin esim. hyvinvointisuunnittelijaan, srk	Yhteydenottoja tullut ja edelleen tulee.

Elintavat ja terveyskäyttäytyminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Ikäihmisten elintavat tukevat tervettä ikääntymistä toimintakyky säilyy hyvänä mahdollisimman pitkään	Ikäihmiset osaavat hyödyntää yksilöllistä elintapa- ja liikuntaneuvontaa, yhdistykset tiedottavat jäsenilleen kunnan tarjoamasta palvelusta		

	Ikäihmiset osaavat tunnistaa elintapoihinsa liittyviä seikkoja, jotka vaikuttavat terveeseen ikääntymiseen. Esimerkiksi päihteiden käytön riskirajat ovat tuttuja	Asiantuntijaluentoja voitaisiin järjestää Olohuone toimintaan liittyen. Asiantuntijaluentoja myös eri teemaviikoille esim. Ikäihmisille Lääkkeet ja alkoholi. Tukee myös ehkäisevää päihdetyötä.	Olohuonetoiminnan yhteydessä asiantuntijaluentoja esim. Muistiyhdistys järjestää syksyllä muistiviikolla. Mielenterveyden hyvinvointiin liittyvä luento syyskuussa. Toimintakykyä ylläpitävää toimintaa Olohuone toiminnan yhteydessä esim. Retkeilyt, jumpat.
	Yhdistysten ryhmä- ja vertaisryhmätoiminta tukee ikäihmisten terveitä elintapoja	EL kerhossamme tuetaan terveitä elämäntapoja keskusteluin ja yhdessäolon muodossa.	Terveitä elämäntapoja tuettu kerhoissa keskusteluilla.
	Löytävän seniorityön malli tukee ikäihmisen toimintakyvyn säilymistä	Kotona pärjäämisen tukeminen. Yhteydenotto esim. hyvinvointisuunnittelijaan mitä kautta asioiden eteenpäin vienti	Toimintakyvyn säilyminen sekä kotonapärjäämisen tukeminen palveluista kertomalla ja opastamalla.
Omaehtoinen liikkuminen lisääntyy, ruokavalio muuttuu terveellisemmäksi ja päihteiden ongelmallinen käyttö vähenee	Yhdistykset osaltaan toteuttavat ehkäisevän päihdetyön ohjelmaan kirjattuja toimenpiteitä	Koulutusten markkinointi	
	Oppilasravintola Sapuska tarjoaa mahdollisuuden ruokailuun ikäihmisille	Korona vuoksi on ollut keskeytyneenä, vuonna 2022 selvitellään mahdollisuutta aloittaa uudelleen, hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset myös selvitettävä	
	Terveeseen ikääntymiseen liittyvää koulutusta ja asiantuntijaluentoja järjestetään	Asiantuntijaluentojen järjestäminen esim. eri teemaviikoilla	Asiantuntijaluentoja ym. Toimintaa/virikettä järjestetty sekä järjestetään teema viikoille esim. Muistiviikko, vanhustenviikko.

Taloudellinen toimeentulo

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
	Vähävaraisille ikäihmisille tarkoitetun Vaala-setelin	Vaala-seteliä kehitetään parhaillaan	Vaala-setelin jatkokehittely tauolla.

Ikäihmisten huoli taloudellisesta toimeentulosta vähenee	käyttöönotto yhteistoiminnassa sosiaalipalvelujen sekä Vaala-setelitoimijoiksi ilmoittautuneiden yritysten ja yhdistysten kanssa.		
	Tuetaan ikäihmisten osallistumista kansalaisopiston kursseihin taloudellisesti	Halvemmat kurssimaksut ikäihmisille -selvitellään mahdollisuuksia	
	Ikäihmisten tuen polku tekee näkyväksi etuudet ja muut tuen muodot		Etuuksien sekä muiden tukimuotojen esiintuominen sekä niiden hakemisessa avustettu hvs toimesta.
Ikäihminen ei tunne häpeää liittyen taloudellisen hyvinvoinnin huolenaiheisiin	Taloudellisen tilanteen-puheeksiottomallin juurruttaminen	Malli pilotoitu v 2021, jalkauttaminen käytännöksi 2022	
	Taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät paikalliset ja alueelliset palvelut tulevat tutuksi	Kaikki tärkeitä, rahasta talouden hoidosta ja sijoittamisesta turinatupia,joissa käydään keskustelua aihepiirin johdosta. Vaala-setelillä mahdollistetaan vähävaraisille osallistumismahdollisuuksia.Myös varautuminen eläköitymiseen ja sen vaikutus talouteen ennakoivasti esille.	Paikallisia palveluita tuotu tunnetuiksi kertomalla tarjonnasta kerhoissa esim. Sivukylillä.

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Tilinpäätös 2022
Ikäihmiset osallistuvat aktiivisesti heille suunnattujen palveluiden ja erilaisten toimintojen kehittämiseen	Vanhus- ja vammaisneuvoston rooli ikäihmisten asioiden edistäjänä tulee tutuksi	Yhteistyö Vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa tärkeää ja sitä jatketaan	Tehty ja tehdään edelleen yhteistyötä Vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa.
	Ikäihmisiä kuullaan heille suunnattujen palveluiden kehittämisessä	Sivukylien tapahtumissa asioiden esilletuonti esim. hyvinvointisuunnittelijan kautta kuntaan päin	Ikäihmisiä sekä muita kyläläisiä kuultu ja kuullaan edelleen tapahtumissa sekä kerhoissa ja asioiden vientiä eteenpäin.
Ikäihmiset tuntevat kuuluvansa yhteisöön	Kuntalaiset saavat vähintään kaksi kertaa vuodessa paperisen kuntatiedotteen kotiinsa		Kuntatiedote tehty ja lähetetty koteihin keväällä 2022.

Toisistamme välittämisen ilmapiiri lisääntyy	Otetaan huomioon ikäihmisten rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa digikanavissa ja tarjotaan heille perinteisen vaikuttamisen mahdollisuus	Asioiden tiedottaminen esim. hyvinvointisuunnittelijan kautta	Asioista tiedotettu hvs kautta, somessa, ilmoittamalla paikallislehdessä, kauppojen seinillä, ilmoitustauluilla sekä muiden perinteisten tiedottamisvälineiden kautta.
Digihyvinvointi tukee ikäihmisen osallisuutta ja edistää palvelujen saavutettavuutta	Digitaitoja edistetään esimerkiksi digikummitoiminnalla	Digitaalisuus on tulevaisuutta, joka pitäisi kaikille tulla tutuksi.	Digitaalisuutta tuodaan tutuksi opettelemalla kerhoissa eri viestintä tapoja. Jatketaan vuonna 2023
	Digitaaliset palvelut ja digituki tulevat tutuksi		Digitaalisia palveluita tuotu tutuksi.